

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 1 augustus 2008 13:03
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: [REDACTED]

186

Hoi [REDACTED]

Ik heb nog één hele week voor de boeg.

Ik zal je volgende week uiteraard de update mailen over alle lopende zaken mbt de Hoftoren.

Hoop ik ook wat meer over de gevel te kunnen zeggen, want dat ligt nu een beetje stil omdat Scheldebouw dicht is. Vanaf maandag zijn ze weer open, dus dan verwacht ik ook weer een aantal berekeningen te krijgen.

Geniet jij nog lekker van je vakantie, dan zie je mijn mail volgende week tegemoet!

Groeten, [REDACTED]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 1 augustus 2008 13:00
Aan: [REDACTED]
Onderwerp:

Hoi,
Laatste dagen of nog 1 week voor je lekker op vakantie gaat?

Kun jij me aub voor je op vakantie gaat de laatste stand van zaken mailen van de gevel, [REDACTED] juridisch etc?

Alvast fijn weekend
[REDACTED]

107

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 5 augustus 2008 7:53
Aan: [REDACTED]@scheldebouw.com
Onderwerp: Update

Hallo [REDACTED]

Het verzoek aan jou om contact met mij op te nemen om de status van de berekeningen door te nemen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

188

[REDACTED]
Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 8 augustus 2008 11:19

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Bespreking Hoftoren bij gemeente Den Haag

[REDACTED]
ik heb zojuist met de heer [REDACTED] van de gemeente Den Haag de afspraak gemaakt om de stand van zaken toe te komen lichten.

We worden volgende week donderdag 14 augustus om 14:00 verwacht op de Loosduinseweg 13-17 te Den Haag.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
Rijksgedebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [REDACTED]

Mobiel: [REDACTED]

Fax: [REDACTED]

189

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 14 augustus 2008 10:19
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]; [REDACTED]
Onderwerp: RE: Afspraak bespreking inzake Hoftoren 14 augustus 2008 14.00

Geachte mw. [REDACTED]

ik hoop voor dhr. [REDACTED] dat het geen al te ernstig ongemak betreft.

Na overleg met dhr. [REDACTED] van de gemeente Den Haag stellen wij voor de afspraak te verplaatsen naar maandag 18-8, 10 uur.
Eventueel is het ook nog mogelijk naar dinsdag 19-8 of donderdag 21-8 uit te wijken.

Ter bespreking op dit nieuwe tijdstip is het nodig dat wij per omgaande van u de gecorrigeerde, aangevulde en hopelijk definitieve versie van de berekeningen van het gedeelte onder een hoogte van 50 m toegestuurd krijgen.

Om inhoudelijke onderdelen van de berekening te kunnen doornemen verzoeken wij met klem om de aanwezigheid van uw constructeur dhr. [REDACTED] bij de bespreking.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]

Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [REDACTED]
Mobiel: [REDACTED]
Fax: [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@scheldebouw.com]
Verzonden: donderdag 14 augustus 2008 8:23
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Afspraak bespreking inzake Hoftoren 14 augustus 2008 14.00

Geachte heer [REDACTED]

Hierbij wil ik u op verzoek van de heer [REDACTED] doorgeven dat hij ivm met persoonlijke omstandigheden vandaag niet in staat is om aanwezig te zijn bij de zoals eerder geplande afspraak inzake de Hoftoren.

De afspraak stond voor vanmiddag met de gemeente Den Haag gepland rond 14.00 uur.
Wellicht is het mogelijk deze afspraak op een andere dag in te plannen?

Met vriendelijke groet,

PA to

+ 0031
+ 0031
@scheldebouw.com

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to whom it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com. All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

190

[Redacted]
[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: vrijdag 15 augustus 2008 9:25
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]; [Redacted]
Onderwerp: RE: Afspraak bespreking inzake Hoftoren 14 augustus 2008 14.00
Urgentie: Hoog

Geachte heer [Redacted]

Ik heb gisterenmiddag nog een keer overleg gehad met de heer [Redacted] van de gemeente Den Haag. Uitstellen van een bijeenkomst tot 1 september is voor hen niet acceptabel. De gemeente wil op zeer korte termijn, volgende week, inhoudelijke geïnformeerd worden over de berekeningen, de inspecties en de planning van e.e.a.

Daar de heer [Redacted] dan niet beschikbaar is, wordt u verzocht volgende week deze zaken toe te komen lichten. Zo nodig met een vervanger voor de heer [Redacted] voor de procedurele onderwerpen.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
[Redacted]

Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [Redacted]
Mobiel: [Redacted]
Fax: [Redacted]

Van: [Redacted] [mailto:[Redacted]@scheldebouw.com]
Verzonden: donderdag 14 augustus 2008 12:33
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: Afspraak bespreking inzake Hoftoren 14 augustus 2008 14.00

Beste [Redacted]

Ik begrijp dat [Redacted] er niet is vandaag en volgens mij morgen met vakantie is. Eerst volgende gelegenheid om een vergadering te hebben wordt 1. september.

Het rapport (gecorrigeerd en aangevuld) voor de berekeningen onder de 50m zal zo snel mogelijk worden doorgestuurd.

Vriendelijke groet,

From: [Redacted] [mailto:[Redacted]@minvrom.nl]
Sent: Thursday, August 14, 2008 10:19 AM
To: [Redacted]
Cc: [Redacted]; [Redacted]
Subject: RE: Afspraak bespreking inzake Hoftoren 14 augustus 2008 14.00

Geachte mw. [REDACTED]

ik hoop voor dhr. [REDACTED] dat het geen al te ernstig ongemak betreft.

Na overleg met dhr. [REDACTED] van de gemeente Den Haag stellen wij voor de afspraak te verplaatsen naar maandag 18-8, 10 uur.

Eventueel is het ook nog mogelijk naar dinsdag 19-8 of donderdag 21-8 uit te wijken.

Ter bespreking op dit nieuwe tijdstip is het nodig dat wij per omgaande van u de gecorrigeerde, aangevulde en hopelijk definitieve versie van de berekeningen van het gedeelte onder een hoogte van 50 m toegestuurd krijgen.

Om inhoudelijke onderdelen van de berekening te kunnen doornemen verzoeken wij niet klein om de aanwezigheid van uw constructeur dhr. [REDACTED] bij de bespreking.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [REDACTED]
Mobiel: [REDACTED]
Fax: [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@scheldebouw.com]

Verzonden: donderdag 14 augustus 2008 8:23

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Afspraak bespreking inzake Hoftoren 14 augustus 2008 14.00

Geachte heer [REDACTED]

Hierbij wil ik u op verzoek van de heer [REDACTED] doorgeven dat hij ivm met persoonlijke omstandigheden vandaag niet in staat is om aanwezig te zijn bij de zoals eerder geplande afspraak inzake de Hoftoren.

De afspraak stond voor vanmiddag met de gemeente Den Haag gepland rond 14.00 uur. Wellicht is het mogelijk deze afspraak op een andere dag in te plannen?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
PA to [REDACTED]

+ 0031 [REDACTED]
+ 0031 [REDACTED]
[REDACTED]@scheldebouw.com

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program. Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

191

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: donderdag 4 september 2008 12:07
Aan: [Redacted]; [Redacted]; [Redacted]
[Redacted]@scheldebouw.com
CC: [Redacted]; [Redacted]; [Redacted]
Onderwerp: Gevel hoftoren

[Redacted], [Redacted], [Redacted] en [Redacted],

Maandag 8 september wordt de dag.
Het kan bij TNO dus dat wordt de lokatie.
Ik wil daar om 10:00 uur starten.

Tot maandag.
Met vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]

Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [Redacted]
Mobiel: [Redacted]
Fax: [Redacted]

192

[REDACTED]
Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 13 oktober 2008 21:19

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Hoftoren

Hallo [REDACTED]

De gemeente maakt zich zorgen over het naderende stormseizoen. Morgen mag ik op gesprek komen om ze gerust te stellen. Eerder spraken wij over een tekstje van Scheldebouw dat ons en de gemeente gerust stelt omdat er niets van de gevel af zal vallen als gevolg van wind. (behoudens natuurlijk die storm eens in de 50 jaar). Een tekst van Scheldebouw heb ik nog niet gezien. Komt die nog?

Zo niet dan moeten we er rekening mee houden dat de gemeente bij een voorstelling van harde wind nerveus gaat worden. Daar is niemand bij gebaat.

m.vr.gr.
[REDACTED]

16 oktober 2008

Chronologie gevelproblematiek november 2007 tot nu

November 2007

De omgeving rondom de Hoftoren wordt voor de eerste maal afgezet. Dit naar aanleiding van de rapportage van DGMR.

Diverse gesprekken worden gevoerd met de gevelleverancier, Scheldebouw. De Rgd sommeert hen om een plan van aanpak op te stellen om de problemen op te lossen.

December 2007

Het gebied rond de Hoftoren wordt nog tweemaal afgezet. Scheldebouw inspecteert de gevel om de totale omvang van de problematiek vast te stellen.

De Rgd en Scheldebouw hebben dagelijks contact over de voortgang. Door nadelige weersomstandigheden loopt de inspectie vertraging op. Scheldebouw kijkt de rekenkundige onderbouwing van de gevel na. Besloten wordt om een windtunnelonderzoek uit te laten voeren, omdat de Rgd twijfelt aan de eisen die aan een gevel gesteld worden in de NEN6702. In deze norm wordt uitgegaan van een rechthoekig gebouw, en de Hoftoren is alles behalve rechthoekig. Om de onafhankelijkheid te kunnen waarborgen wordt besloten om het windtunnelonderzoek in Canada te laten uitvoeren, door de University of Western Ontario. De Rgd wil weten wat er in werkelijkheid met de gevel gebeurt.

Januari 2008

De inspectie door Scheldebouw is voor 95% afgerond. Er zijn tot op heden drie platen gevonden die slechts met een driepuntsophanging zijn gemonteerd, in plaats van de vierpuntsophanging. Voor deze drie platen wordt een aanpassing gecreëerd in overleg met Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Den Haag.

De overige 5% van de gevel is niet te inspecteren vanuit de gondelininstallatie. Voor dit deel van de gevel is de gevelleverancier een alternatieve inspectiemethode aan het bedenken. Wellicht dat er wederom gebruikt wordt gemaakt van abseilers. Er wordt onderzocht of deze inspectiemethode volgens de Arbowetgeving is toegestaan.

Februari 2008

De inspectie is helemaal afgerond. De bevindingen zijn in een rapportage verwoord. Het blijkt dat er maar één gevelplaat op een onvolledige manier is bevestigd. De aanpassing voor deze plaat is in samenwerking met de gemeente en de Rgd gemaakt en toegepast. De gevel wordt op 28 februari veilig verklaard door Scheldebouw, de Rgd meldt dit bij de gemeente. De gemeente besluit dat afzetting niet langer noodzakelijk is.

Maart 2008

Op 11 maart tijdens een stormachtige wind is een grote gevelplaat, helemaal boven in de toren, losgekomen en kleppert. De gemeente wordt ingelicht en het gebied wordt opnieuw afgezet. Gesprekken met gemeente, Scheldebouw en de Rgd worden weer opgestart. Besloten wordt om ook de ophangconstructie onder de loep te nemen. Naar blijkt is de plaat losgekomen door het afbreken van een haak. Scheldebouw krijgt de opdracht hier een plan voor te schrijven. De expertise van TNO wordt ingeschakeld om dit plan te beoordelen. Ook de gemeente moet haar goedkeuring geven, alvorens met uitvoering kan worden begonnen.

De Rgd geeft [REDACTED] TU Delft opdracht om de problematiek te analyseren.

April 2008

Het concept Plan van Aanpak wordt door de Rgd ontvangen. De constructeurs van de Rgd geven aan dat er nog te veel zaken ontbreken, waardoor geen totaal oordeel te geven is over de betrouwbaarheid na de uitvoering van de voorgestelde acties. Scheldebouw komt met een reactie. Een aangepast plan wordt opgesteld. Het plan is naar de gemeente gestuurd, hun opmerkingen en bedenkingen komen overeen met die van de Rgd.

Mei 2008

Het aanpaste plan van aanpak wordt wederom afgekeurd door de Rgd en TNO. De onderbouwing van een aantal aanpassingen is nog onvoldoende. Daarnaast heeft

Scheldebouw tijdens het opstellen geconstateerd dat een aantal berekeningen vanuit de bouw ontbraken. De berekeningen zijn gemaakt, waarbij gebleken is dat 150 grote gevelplaten niet aantoonbaar voldoen. Ter vergroting van de veiligheid worden er tijdelijke extra voorzieningen op deze gevelplaten aangebracht. De Rgd wijst op de mogelijkheid van membraamwerking waarmee verklaard zou kunnen worden dat de gevelplaten niet bij het eerste zuchtje wind al beneden hadden moeten liggen. Dit wordt meegenomen in het nieuwe plan van aanpak, opgesteld door Scheldebouw. Hierover staan de gemeente, Scheldebouw en de Rgd voortdurend in contact.

Juni 2008

Scheldebouw is begonnen met het aanbrengen van de tijdelijke extra voorziening voor de 150 gevelplaten. Deze extra voorziening wordt aangebracht om elk risico op loskomen van de gevelplaten te voorkomen, totdat overgegaan kan worden op de structurele oplossing, waar parallel aan dit traject de rekenkundige onderbouwing voor wordt opgestart.

Scheldebouw wordt gesommeerd om medio week 22 het definitieve plan van aanpak voor de structurele oplossing bij ons in te dienen.

In week 22 hebben wij niets ontvangen. In samenspraak met Juridische Advisering wordt bekeken welke andere juridische weg we nog kunnen bewandelen nu het traject met Scheldebouw niet loopt.

Besloten wordt om TNO de berekeningen van Scheldebouw voor de definitieve oplossingen te laten controleren, omdat er twijfel bestaat over het rekenprogramma dat Scheldebouw gebruikt.

Scheldebouw zal alle gegevens beschikbaar stellen aan TNO om de contraberekeningen te kunnen maken.

Gelijktijdig zijn de constructeurs van de Rgd zelf begonnen met het schrijven van een plan van aanpak om de problematiek op te lossen.

Juli 2008

Alle gegevens en modellen voor het windtunnelonderzoek in Canada zijn compleet. Eind juli wordt het daadwerkelijke onderzoek gedaan.

De Rgd en TNO controleren de berekeningen voor de definitieve oplossingen. Het pand is voor de oplossingen opgedeeld in drie delen, 0-50 meter, 50-100 meter en 100-140 meter. Ieder deel wordt voorzien van een eigen oplossing. Gestart wordt met de oplossing voor 0-50 meter, aangezien deze het minst complex is, waardoor snelle goedkeuring door de Rgd en de gemeente kan worden gegeven. Echter de berekening voor de oplossing heeft nog te veel onduidelijkheden. Goedkeuring wordt niet gegeven, aangepaste berekeningen moeten door Scheldebouw worden gemaakt.

Augustus 2008

Nieuwe berekeningen zijn door Scheldebouw naar ons toegestuurd, door ons becommentarieerd en retour gezonden. Overleg heeft er plaatsgevonden tussen Rgd, de gemeente en Scheldebouw. Er zijn nog verschillende inzichten die nader tot elkaar moeten worden gebracht. Scheldebouw moet nog op diverse vragen van onze kant en die van gemeente antwoord geven. Zo wil de Rgd weten hoe de schroeven, haken en pinnen zich gedragen.

September 2008

Uit de berekening blijkt dat de schroeven en haken die gebruikt zijn voor het bevestigen van de gevelplaten de zwakke schakels vormen in het geheel. Het blijkt dat deze met zeer grote krachten te maken krijgen.

Oktober 2008

De tijdelijke voorziening is aangebracht om de kant waar de plaat middels haken is bevestigd op z'n plaats te houden. Nu echter blijkt dat de schroeven ook een zwakke plek zijn, wil de Rgd weten of de platen met middels de tijdelijke voorziening nu wel goed genoeg is om het komende windseizoen te doorstaan. Deze vraag heeft de Rgd bij Scheldebouw neergelegd. Op dinsdagavond 14 oktober is de informatie van Scheldebouw ontvangen dat bij windkracht 8 de gevelplaten niet betrouwbaar meer is. De Rgd heeft ter verificatie TNO dezelfde berekening laten maken. De uitkomst daarvan is dat zij de betrouwbaarheid vanaf windkracht 7 in twijfel trekken.

194

16 oktober '08

Rijksgebouwendienst
Beleid & Strategie

Kamer

Interne postcode 400

Telefoon 070 -

Fax 070 -

@minvrom.nl

De minister voor WWI

Concept

nota

gevelplaten Hoftoren

Datum	Kenmerk	Afschrift aan auteur en archief	Delphi ID
Paraaf auteur	Paraaf BSG	Paraaf bDG	
Paraaf hB&S			

Doel van de nota

U te informeren over de uitkomsten van diepgravende onderzoeken naar de veiligheid van de gevelplaten van de Hoftoren.

Samenvatting

Eerder heb ik u geïnformeerd over het probleem met de aluminium gevelplaten van de Hoftoren. Naar deze problematiek zijn diverse onderzoeken uitgevoerd. De uitkomsten van deze onderzoeken gaven echter steeds aanleiding tot nieuwe vragen. Daarom heeft de Rijksgebouwendienst in ... 2008 de opdracht gegeven voor diepgaande onderzoeken. De uitkomsten van deze onderzoeken tonen aan dat de problemen ernstiger zijn dan de Rijksgebouwendienst ooit had kunnen voorzien. Het blijkt namelijk dat het risico bestaat dat de gevelplaten al bij windkracht 7/8 loslaten. Tot nu toe ging de Rijksgebouwendienst ervan uit dat dit probleem zich zou kunnen voordoen bij windkracht 9/10 of hoger. Dit betekent dat het gebied rond de Hoftoren om veiligheidsredenen nu al bij windkracht 7/8 door de gemeente zal moeten worden afgesloten. Dit zal gevolgen hebben voor het openbaar vervoer (met name HTM) en de bereikbaarheid van het gebied.

De Rijksgebouwendienst zal de direct betrokkenen hiervan op zeer korte termijn op de hoogte stellen. Het betreft hier de volgende partijen: gemeente Den Haag, HTM, Prorail, het ministerie van OCW en direct omwonenden. Vervolgens zullen de media met een persbericht op de hoogte worden gebracht.

Paraaf (p)SG

De directeur-generaal van de Rijksgebouwendienst

Daarnaast zal de Rijksgebouwendienst alles in het werk stellen om zo spoedig mogelijk tot een structurele oplossing van het probleem te komen. Hierbij kunnen in principe twee wegen worden bewandeld: het fixeren van de gevelplaten op de achterconstructie of het geheel verwijderen van de gevelplaten. Hiermee zal naar verwachting XXXX tijd gemoeid zijn.

Beslistermijn
n.v.t.

Politieke en bestuurlijke context

Het is niet uitgesloten dat uw collega van OCW u hierover aanspreekt. Verder zal dit onderwerp ongetwijfeld de nodige aandacht krijgen in de pers. Mogelijk zullen er kamervragen worden gesteld.

Intra- en interdepartementale afstemming
nvt

Toelichting

De problemen rond de Hoftoren manifesteerden zich voor het eerst op 18 januari 2007. Er kwam die dag één gevelplaat naar beneden. Sindsdien is het gebied op last van de gemeente Den Haag een aantal keren afgezet.

Naar aanleiding van deze gebeurtenissen zijn er diverse onderzoeken gedaan en zijn er diverse maatregelen getroffen om de problemen te verhelpen. Zo is o.a. is de beplating met een schroef vastgezet. De uitkomsten die nu uit de diepgravende onderzoeken naar voren zijn gekomen geven een veel minder geruststellend beeld dan redelijkerwijs op grond van eerdere onderzoeken verwacht had mogen worden. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd door TNO, TU-Delft ([redacted]) en .... Toronto.

Voor de goede orde, meld ik u nog dat de Hoftoren is gebouwd door de ING. De Rijksgebouwendienst heeft het gebouw aangekocht toen het al gereed was en is dus niet betrokken geweest bij ontwerp of bouw. Aansprakelijkheid??

Bijlage: feitenrelaas??

↳ *Postbox 1241*

16 oktober '08

195

VROM

Rijksgebouwendienst

PERSBERICHT

Den Haag, ... oktober 2008

Uitkomst internationaal onderzoek Hoftoren leidt tot structurele oplossing

Op verzoek van de Rijksgebouwendienst hebben experts van het instituut The Bounday Layer Wind Tunnel Laboratory verbonden aan de University of Western Ontario, in Toronto na diepgravend onderzoek structurele oplossingen bedacht om de gevelplaten aan de Hoftoren vast te zetten. Het Canadese instituut heeft zorgvuldig geanalyseerd welke problemen zich voordeden met de aluminium gevelplaten aan de Hoftoren. De bevestigingsmiddelen waarmee de platen vastgezet zijn, worden veranderd en op cruciale plekken verstevigd.

Het Canadese instituut heeft in de praktijk getest of deze oplossing stormbestendig is. De experts hebben aangegeven dat dit het geval is. Deze werkzaamheden aan de Hoftoren zullen de komende maanden worden uitgevoerd. Op advies van de experts zal de omgeving rondom de Hoftoren bij windkracht 7 of hoger worden afgezet of als de weersvoorspellingen van het KNMI aangeeft dat er directe maatregelen zijn vereist. Eerder onderzoek wees uit dat afzetting rondom de Hoftoren vanaf windkracht negen noodzakelijk was. De Rijksgebouwendienst neemt nu op advies van de Canadese experts het zekere voor het onzekere.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie:

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

██████████, ██████████ of ██████████

of

██████████, ██████████ of ██████████

Aan: [redacted]
 Van: [redacted] en [redacted]
 Datum: 16 oktober 2008
 Onderwerp: Communicatie rondom nieuwe ontwikkelingen Hoftoren

Aanleiding:
 Nieuwe feiten rondom Hoftoren

Boodschap:
 Op advies van Candese experts worden de aluminiumgevelplaten stormbestendig vastgezet. Dit is in de praktijk getest en structureel van aard.

Wie informeren?:
 Intern: DG, SG, Minister, Voorlichting VROM
 [redacted] informeert DG
 DG informeert SG
 SG informeert Minister
 [redacted] informeert Voorlichting VROM

Extern: gemeente Den Haag, Ministerie van OCW, NS, HTM, (omwonenden?)
 Aandachtspunt hierbij is HTM, hen zo kort mogelijk voordat het persbericht naar buiten gaat, informeren.

Wie informeert wie?
 Gemeente Den Haag -
 Ministerie OCW -
 NS -
 HTM -

Welke personen hierbij betrokken? Klopt deze lijst?

Organisatie	Naam	Functie / afd.	Telefoon	Email
	Infofoon	Publieksvoorlichting	070 - [redacted] 070 - [redacted] 070 - [redacted]	Info.infofoon@minvrom.nl
VROM-Rgd	Meldkamer	[redacted]	[redacted]	[redacted]@minvrom.nl
	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]@minvrom.nl
	[redacted]	Woordvoerder Rgd	[redacted]	[redacted]@minvrom.nl
	[redacted]	Woordvoerder Rgd	[redacted]	[redacted]@minvrom.nl
	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]@minvrom.nl
	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]@minvrom.nl
	[redacted]	Beleidsmedewerker	[redacted]	[redacted]@minvrom.nl
Gemeente	de heer [redacted]	DSO/BTD	[redacted]	[redacted]@dso.denhaag.nl
	de heer [redacted]	DSO/BTD	[redacted]	[redacted]@dso.denhaag.nl

	de heer [redacted]	DSO/BTD [redacted]	[redacted]	[redacted]@dso.den Haag.nl
	[redacted]	DSO/BTD Voorlichting	[redacted]	[redacted]@dso.den Haag.nl
HTM	Meldkamer		[redacted]	[redacted]@htm.net
	[redacted]	CVL	[redacted]	[redacted]@htm.net
	de heer [redacted]	[redacted]	Via [redacted]	[redacted]@htm.net
	[redacted]	CVL	[redacted]	[redacted]@htm.net
	[redacted]	Afd. Communicatie	[redacted]	[redacted]@htm.net
OCW	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]@minocw.nl
	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]@minocw.nl
Politie	[redacted]	Politie Overbosch	[redacted]	[redacted]@haaglanden.politie.nl
	[redacted]	[redacted] Overbosch	[redacted] (= nr. wachtcommandant)	[redacted]@haaglanden.politie.nl
Brandweer	[redacted]	Woordvoerder	[redacted]	[redacted]@brw.den Haag.nl
	[redacted]	Brw. Den Haag, OV	[redacted]	[redacted]@brw.den Haag.nl (voicemail ingesproken met verzoek tot terugbellen, maar dit zal waarschijnlijk emailadres zijn)
		Officier Van Dienst Noord	[redacted]	Geen email

Tone of voice berichtgeving?:

- Feitelijk
- Realistisch
- Oplossingsgericht
- Betrouwbaar
- Niet af geven op anderen

Weersverwachting Teleteks 18 okt 14.00 uur:

Vrij 17 okt nw4
 Zat 18 okt zw4
 Zon 19 okt zw4
 Ma 20 okt zw4
 Di 21 okt zw5

Timing:

??

In ieder geval pas als onze eigen bericht compleet is

Woordvoering:

[redacted] voorpaneel en microfoon beschikbaar vanaf het moment dat het persbericht weg is.

Rest via persvoorlichting

Vraag en antwoord:

Wie zijn de betrokken partijen?

Wat zijn nu de feiten?

Wat is de rol van de Rgd?

Welke oplossing is er nu gevonden?

Is deze structureel van aard?

Is het nu 100% veilig?

Kunt dat garanderen?

Wanneer hebt u de Canadezen verzocht om onderzoek te doen?

Waarom toen pas?

Vond u de eerdere onderzoeken niet betrouwbaar?

Waarom waren de vorige oplossingen niet goed?

De omgeving heeft dus risico gelopen?

Gaat u stappen ondernemen tegen die personen, nu het niet goed blijkt te zijn?

Is er NU direct gevaar voor de omgeving?

Waarom geen permanente afzetting totdat de structurele oplossing is aangebracht?

In september in een artikel in het AD staat dat het 100% veilig was, nu blijkt dat niet zo te zijn. Hoe betrouwbaar bent u?

Wanneer wordt het gebied afgezet?

Wie gaat bepalen of de omgeving wordt afgezet?

Welke straten worden afgezet?

Voor wie wordt het gebied afgezet?

Bij welke windkracht wordt het gebied afgezet?

Waarom niet bij windkracht 6?

Wat doet u met de weersvoorspelling van windkracht 6 met rukwinden naar windkracht 7?

Hoe lang duurt het voordat de oplossing is aangebracht?

Waarom zo lang?

Gaat u schadeclaims indienen?

Verwacht u schadeclaims van HTM, NS of omliggende bedrijven?

De Rgd heeft het gebouw gekocht, is dat geen kat in de zak?

Is er een procedure opgestart tegen de voormalige eigenaar van het pand (ING)?

196

Van: [REDACTED]
 Verzonden: vrijdag 17 oktober 2008 11:21
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: Hoftoren
 Bijlagen: Feitenrelaas Gevel Hoftoren nov '07 - heden.doc

"De Rijksgebouwendienst heeft op verzoek en ten behoeve van OCW in 2002 onderhandeld met Hoftoren BV (zijnde ING) over de aankoop van eerst de laagbouw en vervolgens ook over de hoogbouw. De koop- en aannemingsovereenkomst is gesloten in september 2002. De Hoftoren was toen al in aanbouw en met ING is overeengekomen dat zijn met hun (onder)aannemers het gebouw conform bestek zouden afronden. Naar aanleiding van de gebreken heeft de Rijksgebouwendienst begin 2008 zowel Hoftoren BV als alle onderaannemers, waaronder Scheldebouw, aangesproken op de gebreken. Dit is, naast de gebruikelijke sommaties richting de onderaannemers, doorgezet in een geschil via de Raad van Arbitrage. Zowel richting de betrokken onderaannemers als Hoftoren BV. De koop- en aannemingsovereenkomst stelt dat er eerst in overleg met de onderaannemers gebreken moeten worden opgelost waarbij bij het uitblijven van overeenstemming (in tijd) ook Hoftoren BV kan worden betrokken. De Arbitragezaken van de onderaannemers zijn gevoegd in de Arbitragezaak met Hoftoren BV.

Uiteraard is er met Scheldebouw ten aanzien van de gevel blijvend overleg geweest over de oplossingen." (Zie hiervoor het feitenrelaas)

Voor vragen of opmerkingen
 Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Haaglanden

Rijksgebouwendienst, directie Vastgoed, Afdeling Haaglanden ■ IPC 450, Postbus 20952, 2500 EZ Den Haag ■ +31 [REDACTED] / +31 [REDACTED]
 ■ www.rgd.nl ■ [REDACTED]@minvrom.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Van: [REDACTED]
 Verzonden: vrijdag 17 oktober 2008 11:02
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: Hoftoren

Met vriendelijke groet,

drs. [REDACTED]
 [REDACTED] / [REDACTED]

21-10-2008

Rijksgebouwendienst, directie Vastgoed, ■ IPC 450, Postbus 20952, 2500 EZ Den Haag ■ tel: [REDACTED]

■ www.rgd.nl ■ [REDACTED]@minvrom.nl ■

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verspreiden van berichten.

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 17 oktober 2008 9:15
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Hoftoren
Urgentie: Hoog

Goedemorgen [REDACTED]

Kun jij me voor de nota aan de minister een alinia aanreiken met de zinnen die je gisteren uitsprak over de relatie ING-Scheldebouw-Rgd-gemeente. De ingrediënten die ik gisteren oppikte zijn: Rgd 2e eigenaar (wanneer is gebouw gekocht?), voor gemeente is Rgd als eigenaar verantwoordelijk voor pand OCW en is eerste aanspreekpunt voor oplossing problemen. Rgd heeft ING en Scheldebouw aansprakelijk gesteld (is daar al meer over bekend??).

Dank en groet,
[REDACTED]

Chronologie gevelproblematiek november 2007 tot nu

November 2007

De omgeving rondom de Hoftoren wordt voor de eerste maal afgezet. Dit naar aanleiding van de rapportage van DGMR.

Diverse gesprekken worden gevoerd met de gevelleverancier, Scheldebouw. De Rgd sommeert hen om een plan van aanpak op te stellen om de problemen op te lossen.

December 2007

Het gebied rond de Hoftoren wordt nog tweemaal afgezet. Scheldebouw inspecteert de gevel om de totale omvang van de problematiek vast te stellen.

De Rgd en Scheldebouw hebben dagelijks contact over de voortgang. Door nadelige weersomstandigheden loopt de inspectie vertraging op. Scheldebouw kijkt de rekenkundige onderbouwing van de gevel na. Besloten wordt om een windtunnelonderzoek uit te laten voeren, omdat de Rgd twijfelt aan de eisen die aan een gevel gesteld worden in de NEN6702. In deze norm wordt uitgegaan van een rechthoekig gebouw, en de Hoftoren is alles behalve rechthoekig. Om de onafhankelijkheid te kunnen waarborgen wordt besloten om het windtunnelonderzoek in Canada te laten uitvoeren, door de University of Western Ontario. De Rgd wil weten wat er in werkelijkheid met de gevel gebeurt.

Januari 2008

De inspectie door Scheldebouw is voor 95% afgerond. Er zijn tot op heden drie platen gevonden die slechts met een driepuntsophanging zijn gemonteerd, in plaats van de vierpuntsophanging. Voor deze drie platen wordt een aanpassing gecreëerd in overleg met Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Den Haag.

De overige 5% van de gevel is niet te inspecteren vanuit de gondelininstallatie. Voor dit deel van de gevel is de gevelleverancier een alternatieve inspectiemethode aan het bedenken. Wellicht dat er wederom gebruikt wordt gemaakt van abseilers. Er wordt onderzocht of deze inspectiemethode volgens de Arboretgeving is toegestaan.

Februari 2008

De inspectie is helemaal afgerond. De bevindingen zijn in een rapportage verwoord. Het blijkt dat er maar één gevelplaat op een onvolledige manier is bevestigd. De aanpassing voor deze plaat is in samenwerking met de gemeente en de Rgd gemaakt en toegepast. De gevel wordt op 28 februari veilig verklaard door Scheldebouw, de Rgd meldt dit bij de gemeente. De gemeente besluit dat afzetting niet langer noodzakelijk is.

Maart 2008

Op 11 maart tijdens een stormachtige wind is een grote gevelplaat, helemaal boven in de toren, losgekomen en kleppert. De gemeente wordt ingelicht en het gebied wordt opnieuw afgezet. Gesprekken met gemeente, Scheldebouw en de Rgd worden weer opgestart. Besloten wordt om ook de ophangconstructie onder de loep te nemen. Naar blijkt is de plaat losgekomen door het afbreken van een haak. Scheldebouw krijgt de opdracht hier een plan voor te schrijven. De expertise van TNO wordt ingeschakeld om dit plan te beoordelen. Ook de gemeente moet haar goedkeuring geven, alvorens met uitvoering kan worden begonnen.

De Rgd geeft [REDACTED] TU Delft opdracht om de problematiek te analyseren.

April 2008

Het concept Plan van Aanpak wordt door de Rgd ontvangen. De constructeurs van de Rgd geven aan dat er nog te veel zaken ontbreken, waardoor geen totaal oordeel te geven is over de betrouwbaarheid na de uitvoering van de voorgestelde acties. Scheldebouw komt met een reactie. Een aangepast plan wordt opgesteld. Het plan is naar de gemeente gestuurd, hun opmerkingen en bedenkingen komen overeen met die van de Rgd.

Mei 2008

Het aanpaste plan van aanpak wordt wederom afgekeurd door de Rgd en TNO. De onderbouwing van een aantal aanpassingen is nog onvoldoende. Daarnaast heeft Scheldebouw tijdens het opstellen geconstateerd dat een aantal berekeningen vanuit de bouw ontbraken. De berekeningen zijn gemaakt, waarbij gebleken is dat 150 grote

gevelplaten niet aantoonbaar voldoen. Ter vergroting van de veiligheid worden er tijdelijke extra voorzieningen op deze gevelplaten aangebracht. De Rgd wijst op de mogelijkheid van membraamwerking waarmee verklaard zou kunnen worden dat de gevelplaten niet bij het eerste zuchtje wind al beneden hadden moeten liggen. Dit wordt meegenomen in het nieuwe plan van aanpak, opgesteld door Scheldebouw. Hierover staan de gemeente, Scheldebouw en de Rgd voortdurend in contact.

Juni 2008

Scheldebouw is begonnen met het aanbrengen van de tijdelijke extra voorziening voor de 150 gevelplaten. Deze extra voorziening wordt aangebracht om elk risico op loskomen van de gevelplaten te voorkomen, totdat overgegaan kan worden op de structurele oplossing, waar parallel aan dit traject de rekenkundige onderbouwing voor wordt opgestart.

Scheldebouw wordt gesommeerd om medio week 22 het definitieve plan van aanpak voor de structurele oplossing bij ons in te dienen.

In week 22 hebben wij niets ontvangen. In samenspraak met Juridische Advisering wordt bekeken welke andere juridische weg we nog kunnen bewandelen nu het traject met Scheldebouw niet loopt.

Besloten wordt om TNO de berekeningen van Scheldebouw voor de definitieve oplossingen te laten controleren, omdat er twijfel bestaat over het rekenprogramma dat Scheldebouw gebruikt.

Scheldebouw zal alle gegevens beschikbaar stellen aan TNO om de contraberekeningen te kunnen maken.

Gelijktijdig zijn de constructeurs van de Rgd zelf begonnen met het schrijven van een plan van aanpak om de problematiek op te lossen.

Juli 2008

Alle gegevens en modellen voor het windtunnelonderzoek in Canada zijn compleet. Eind juli wordt het daadwerkelijke onderzoek gedaan.

De Rgd en TNO controleren de berekeningen voor de definitieve oplossingen. Het pand is voor de oplossingen opgedeeld in drie delen, 0-50 meter, 50-100 meter en 100-140 meter. Ieder deel wordt voorzien van een eigen oplossing. Gestart wordt met de oplossing voor 0-50 meter, aangezien deze het minst complex is, waardoor snelle goedkeuring door de Rgd en de gemeente kan worden gegeven. Echter de berekening voor de oplossing heeft nog te veel onduidelijkheden. Goedkeuring wordt niet gegeven, aangepaste berekeningen moeten door Scheldebouw worden gemaakt.

Augustus 2008

Nieuwe berekeningen zijn door Scheldebouw naar ons toegestuurd, door ons becommentarieerd en retour gezonden. Overleg heeft er plaatsgevonden tussen Rgd, de gemeente en Scheldebouw. Er zijn nog verschillende inzichten die nader tot elkaar moeten worden gebracht. Scheldebouw moet nog op diverse vragen van onze kant en die van gemeente antwoord geven. Zo wil de Rgd weten hoe de schroeven, haken en pinnen zich gedragen.

September 2008

Uit de berekening blijkt dat de schroeven en haken die gebruikt zijn voor het bevestigen van de gevelplaten de zwakke schakels vormen in het gevelplatenstelsel met zeer grote krachten te maken krijgen.

Oktober 2008

De tijdelijke voorziening is aangebracht om de kant waar de plaat middels haken is bevestigd op z'n plaats te houden. Nu echter blijkt dat de schroeven ook een zwakke plek zijn, wil de Rgd weten of de platen met middels de tijdelijke voorziening nu wel goed genoeg is om het komende windseizoen te doorstaan. Deze vraag heeft de Rgd bij Scheldebouw neergelegd. Op dinsdagavond 14 oktober is de informatie van Scheldebouw ontvangen dat bij windkracht 8 de gevelplaten niet betrouwbaar meer is. De Rgd heeft ter verificatie TNO dezelfde berekening laten maken. De uitkomst daarvan is dat zij de betrouwbaarheid vanaf windkracht 7 in twijfel trekken.

197

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 17 oktober 2008 18:58

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Overzicht Hoftoren

Bijlagen: Hoftoren tekst nota's minister en feitenrelaas Beheer.doc

Dag [REDACTED]

Hierbij ter info het overzicht dat [REDACTED] heeft samengesteld. Het is ook naar o.a. [REDACTED] gegaan ter info.

Groet, [REDACTED]

Historisch overzicht berichtgeving aan de minster inzake gevelplaten Hoftoren

Gecombineerde tekst uit de tweewekelijkse nota's en nota's a/d minister en feitenonderzoek beheer:

Nota Minister 8 november 2007

In januari van dit jaar is een gevelplaat van de Hoftoren naar beneden gekomen. Naar aanleiding daarvan is aan een extern bureau (DGMR) opdracht gegeven voor een gevelinspectie. Daaruit is gebleken dat bij een deel van de aluminium platen, namelijk die met een onzichtbare beddenhaakbevestiging, een goede boring tegen horizontale en verticale beweging ontbreekt. Bij belasting vanaf windkracht 10/11 (waarbij tevens de zuigende werking en windrichting van invloed zijn) is het mogelijk dat de platen loslaten. Juist nu wordt storm voorspeld. De sg van OCW en de gemeente Den Haag zijn daarom door de Rgd over dit risico geïnformeerd.

Uiteraard zal het mankement zo snel mogelijk worden verholpen. Dat kan echter alleen als de windkracht niet hoger is dan 4. Als dat a.s. maandag het geval is zal direct met de werkzaamheden worden aangevangen.

De oorzaak van de ontbreken van een borging van de gevelplaten is te wijten aan een ondeugdelijke constructie. De Rgd zal hiervoor ING – waarvan de Hoftoren aan aantal jaar geleden gekocht is – aansprakelijk stellen.

Overigens heeft een ander deel van de aluminium platen een zichtbare mechanische bevestiging, hetgeen in orde bevonden is. Ook bij de kunststenen en glazen gevelbekleding zijn geen gebreken geconstateerd.

Nota Minister 12 november 2007:

Als de wind het toelaat (lager dan windkracht 5) worden vanmiddag de gevelplaten waarvan in het rapport is aangegeven dat er iets mis mee is geïnspecteerd door Scheldebouw (de ontwerper van de gevel) onder toezicht van DGMR (het adviesbureau dat het rapport heeft geschreven). Waar mogelijk worden meteen maatregelen getroffen. Anders vindt er overleg plaats met de Rgd. Mede gezien de grootte en bijzondere bouw van het pand is nog niet aan te geven hoe lang het duurt voor alles is gecheckt en aangepast. Daarnaast is er vanmiddag nog een overleg met een partij om na te gaan of zij mogelijk een andere oplossing voor ogen hebben. Morgen is er weer overleg met gemeente, politie en brandweer in vervolg op het crisisonderzoek van afgelopen vrijdag. Hierin lichten we de voortgang en mogelijke oplossingsrichtingen toe. Vorige maand heeft de VROM-Inspectie het rapport "Constructieve veiligheid gevels en glazen overkappingen" uitgebracht. Met relevante conclusies en aanbevelingen zal uiteraard rekening worden gehouden. In antwoord op uw vraag op mijn nota van afgelopen donderdag kan ik u melden dat op dit moment de Rgd verantwoordelijk/aansprakelijk is voor het pand, en dus ook voor eventuele ongelukken, maar dat in overleg met de landsadvocaat ING aansprakelijk wordt gesteld.

Uit feitenrelaas Beheer:

November 2007:

De omgeving rondom de Hoftoren wordt voor de eerste maal afgezet. Dit naar aanleiding van de rapportage van DGMR.

Diverse gesprekken worden gevoerd met de gevelleverancier, Scheldebouw. De Rgd sommeert hen om een plan van aanpak op te stellen om de problemen op te lossen.

3 december 2007: Inspectie en herstel door Scheldebouw (de ontwerper van de gevel) onder toezicht van DGMR (het adviesbureau dat het rapport heeft geschreven) zijn gaande. Naar verwachting zijn nog circa 10 werkbare dagen nodig.

december 2007: Het gebied rond de Hoftoren wordt nog tweemaal afgezet. Scheldebouw inspecteert de gevel om de totale omvang van de problematiek vast te stellen.

De Rgd en Scheldebouw hebben dagelijks contact over de voortgang. Door nadelige weersomstandigheden loopt de inspectie vertraging op. Scheldebouw kijkt de rekenkundige onderbouwing van de gevel na. Besloten wordt om een windtunnelonderzoek uit te laten voeren, omdat de Rgd twijfelt aan de eisen die aan een gevel gesteld worden in de NEN6702. In deze norm wordt uitgegaan van een rechthoekig gebouw, en de Hoftoren is alles behalve rechthoekig. Om de onafhankelijkheid te kunnen waarborgen wordt besloten om het windtunnelonderzoek in Canada te laten uitvoeren, door de University of Western Ontario. De Rgd wil weten wat er in werkelijkheid met de gevel gebeurt.

januari 2008: De inspectie door Scheldebouw is voor 95% afgerond. Er zijn tot op heden drie platen gevonden die slechts met een driepuntsophanging zijn gemonteerd, in plaats van de vierpuntsophanging. Voor deze drie platen wordt een aanpassing gecreëerd in overleg met Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Den Haag.

De overige 5% van de gevel is niet te inspecteren vanuit de gondelinstallatie. Voor dit deel van de gevel is de gevelleverancier een alternatieve inspectiemethode aan het bedenken. Wellicht dat er wederom gebruikt wordt gemaakt van abseilers. Er wordt onderzocht of deze inspectiemethode volgens de Arbowetgeving is toegestaan.

Nota Minister 25 januari 2008: De inspectie door de oorspronkelijke gevelleverancier is voor 95% afgerond. Er blijken drie platen met een drie- i.p.v. een vierpuntsophanging te zijn gemonteerd. Hiervoor wordt een aanpassing gecreëerd in overleg met Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Den Haag. De overige 5% van de gevel is niet te inspecteren vanuit de gondelinstallatie. De gevelleverancier bedenkt een alternatieve inspectiemethode. Wellicht wordt wederom gebruikt gemaakt van abseilers. Momenteel wordt onderzocht of de Arbowetgeving dit toestaat. Tot de inspectie en het herstel zijn voltooid blijft vanaf windkracht 9 afzetting van het gebied nodig. Alleen de HTM heeft de Rgd aansprakelijk gesteld voor schade. Begin februari vindt overleg daarover plaats.

Nota Minister 8 februari 2008:

De inspectie is voor 95% afgerond. Tot op heden zijn er drie platen aangetroffen die maar op drie punten zijn bevestigd in plaats van op de vereiste vier punten. Deze platen zullen zodra de weersomstandigheden dat toelaten op het vierde punt worden vastgezet. De overige 5% zal met behulp van abseilers worden geïnspecteerd. Voor de uitvoering van deze werkzaamheden is een vergunning vereist. Het is nog niet exact duidelijk wanneer de abseilers met de werkzaamheden kunnen aanvangen. Er zijn slechts enkele personen die dit soort werk kunnen doen en zij zijn momenteel in Engeland aan het werk. Rgd /directie Beheer stuurt er uiteraard op aan dat bij goede weersomstandigheden de abseilers zo snel mogelijk beginnen met de resterende inspectie.

Nota Minister 22 februari 2008:

De gevelinspectie is dinsdag 12 februari volledig afgerond. De bevindingen die tijdens deze inspectie zijn gedaan, worden momenteel door de gevelleverancier in een rapportage opgenomen. Deze rapportage wordt binnenkort verwacht. Het lijkt erop dat er slechts één gevelplaat op een onvolledige manier is bevestigd. De aanpassingen aan deze gevelplaat zullen na goedkeuring door de gemeente en in samenwerking met de gemeente plaatsvinden. De gevel zal na deze aanpassing veilig worden verklaard, waarna de gemeente het gebied niet meer af hoeft te zetten bij een windkracht 9 en hoger.

Uit feitenrelaas Beheer: februari 2008:

De inspectie is helemaal afgerond. De bevindingen zijn in een rapportage verwoord. Het blijkt dat er maar één gevelplaat op een onvolledige manier is bevestigd. De aanpassing voor deze plaat is in samenwerking met de gemeente en de Rgd gemaakt en toegepast. De gevel wordt op 28

februari veilig verklaard door Scheldebouw, de Rgd meldt dit bij de gemeente. De gemeente besluit dat afzetting niet langer noodzakelijk is.

Nota Minister 7 maart 2008:

Over de gevel van de Hoftoren heeft u via voorgaande nota's kennis genomen. De inspectie is volledig afgerond en de voorzorgsmaatregelen zijn sinds vrijdag 29 februari volledig opgeheven.

Nota Minister 21 maart 2008:

Naar aanleiding van uw vraag over het instellen van een extern onderzoek kan ik u melden dat er reeds opdracht is gegeven aan [REDACTED] van de TU Delft [REDACTED]. Hij beoordeelt aan de hand van de 'as built' tekeningen - dit zijn de tekeningen waarop staat hoe het gebouw echt gebouwd is - of de gevel veilig is. Deze stap moet eerst worden gezet en afgerond omdat dit de basis vormt voor het verdere traject. Een eerste indruk van [REDACTED] verwachten wij 21 maart 2008. Als hij van mening is dat de gevel op tekening veilig is dan wordt de volgende stap gezet, namelijk het nagaan of de werkelijkheid klopt met de situatie zoals aangegeven op de 'as built' tekening. De gevelbouwer is met klem gevraagd om hiervoor vrijdag 21 maart 2008 een plan van aanpak voor te leggen aan de Rgd. Deze werkzaamheden zullen onder de verantwoordelijkheid van een gerenommeerde externe partij worden uitgevoerd. Momenteel worden er door de Rgd gesprekken gevoerd, in overleg met de gemeente, om deze externe partij te selecteren. Mocht [REDACTED] aangeven dat de gevel zoals aangegeven op de 'as built' tekeningen niet veilig is, dan wordt opdracht gegeven om te onderzoeken welke maatregelen genomen moeten worden om te zorgen dat de gevelconstructie weer veilig wordt. Ook hierbij wordt externe specialisten gevraagd de Rgd te adviseren.

Uit feitenrelaas Beher:

maart 2008: Op 11 maart tijdens een stormachtige wind is een grote gevelplaat, helemaal boven in de toren, losgekomen en kleppert. De gemeente wordt ingelicht en het gebied wordt opnieuw afgezet. Gesprekken met gemeente, Scheldebouw en de Rgd worden weer opgestart. Besloten wordt om ook de ophangconstructie onder de loep te nemen. Naar blijkt is de plaat losgekomen door het afbreken van een haak. Scheldebouw krijgt de opdracht hier een plan voor te schrijven. De expertise van TNO wordt ingeschakeld om dit plan te beoordelen. Ook de gemeente moet haar goedkeuring geven, alvorens met uitvoering kan worden begonnen. De Rgd geeft [REDACTED] TU Delft opdracht om de problematiek te analyseren

Nota Minister van 12 maart 2008

Op 18 januari 2007 is bij zware storm een gevelplaat losgewaaid van de Hoftoren. De Rgd heeft toen meteen actie ondernomen en advies gevraagd aan Nebest bouwadvies over de oorzaak en oplossingenrichting. De oorzaak van de afgewaaiden plaat was niet met zekerheid vast te stellen. Geadviseerd werd de gevel te inspecteren.

De oorspronkelijke gevelbouwer (Scheldebouw) is door de Rgd gevraagd een inspectie uit te voeren. Bij deze inspectie heeft Scheldebouw geconstateerd dat de gevel veilig was. De Rgd heeft desondanks toch voor de zekerheid een second opinion laten uitvoeren door DGMR. Aangezien er op dat moment nog geen aanleiding was om te twifelen aan de veiligheid van de gevel is het regulier traject doorlopen om tot opdrachtverstrekking over te gaan. De Hoftoren is een uniek pand qua (gevel)bouw, het vergt de nodige onderlinge afstemming tussen partijen om tot een goede opdrachtverstrekking te komen. Er bestaat ook nauwelijks eensluidende regelgeving op dit gebied wat betreft de wettelijke eisen van een dergelijk pand. Gevelbouw is in Nederland niet eenduidig genormeerd. Er zijn daardoor maar een beperkt aantal ankerpunten voor beoordeling.

De rapportage van DGMR was eind oktober 2007 binnen. In deze rapportage gaf DGMR aan dat er bij harde wind een onveilige situatie zou kunnen ontstaan doordat gevelplaten mogelijk zouden kunnen afwaaien. De Rgd heeft het rapport van DGMR toen naar de gemeente gestuurd. De

gemeente heeft vervolgens het besluit genomen bij storm (windkracht 9) het gebied rondom de Hoftoren uit veiligheidsoverwegingen af te zetten. De eerste keer was op 8 november 2007. De Rgd is met de gemeente een aanpak overeengekomen hoe de aangegeven problemen opgelost gingen worden, waarbij de Hoftoren bij harde wind zou worden afgezet totdat alles was geïnspecteerd door Scheldebouw en de ophanging van de plaat die in het rapport van DGMR was aangegeven gerepareerd.

Eind Januari 2008 is de inspectie van de gehele gevel door Scheldebouw afgerond. Gezien de specifieke bouw is dit zowel vanuit de glazenwasbak gebeurd als met abseilers. Tijdens de inspectie zijn ook reparaties uitgevoerd. Met name dakranden zijn extra geschroefd. De constructie voor de ophanging van één enkele plaat moet nog worden aangepast, maar levert volgens het rapport van Scheldebouw geen gevaar op. Het uitvoeren van de inspecties en reparatiewerkzaamheden is onder toezicht van een medewerker van de gemeente uitgevoerd.

Op 29 februari heeft de Rgd de rapportage van Scheldebouw ontvangen. De gemeente heeft op basis van deze rapportage de beslissing genomen om de voorzorgmaatregelen op te heffen. Zowel de gemeente als de Rgd zijn van mening dat er menselijkerwijs alles aan is gedaan om een veilige situatie te creëren. Zowel de gemeente als de Rgd hadden toen geen reden om te twifelen aan de door Scheldebouw getrokken conclusies gezien de gerenommeerdheid van het bedrijf en degelijkheid van de getrokken conclusies. Dit mede in het licht gezien de normeringen op dit gebied.

Op basis van deze beslissing van de gemeente hebben we u vorige week gemeld dat de gevel van de Hoftoren helemaal geïnspecteerd was en veilig bevonden. Helaas moet ik u nu melden dat ondanks deze volledige inspectie er toch 2 platen loszitten.

Gezien het rapport van Scheldebouw zijn de Rgd en de gemeente onaangenaam verrast door dit incident.

De eerste prioriteit is om de platen vast te zetten. Tot op heden zijn, ondanks de zeer zware storm, de gevelplaten niet naar beneden gekomen. Er kan niet uitgesloten worden dat dit helemaal niet gebeurt, maar geeft ook aan dat het niet zomaar van het ene op het ander moment gebeurt.

De huidige voorzorgsmaatregelen worden door de gemeente getroffen teneinde zeker te stellen dat risico voor de openbare veiligheid zo veel als mogelijk wordt verminderd. Zij worden in overleg met de Rgd uitgevoerd. Het is aan de gemeente om te beslissen of na de reparatie de voorzorgsmaatregelen worden opgeheven.

De Rgd is net als bij alle betrokkenen, onaangenaam verrast over het huidige incident, de op het oog tegenstrijdige berichtgeving in zo'n korte tijd en de overlast voor alle betrokkenen. We hebben op dit moment onvoldoende zicht op de oorzaak van het incident om conclusie te trekken over de structurele veiligheid van de gevel van de Hoftoren.

Situatie:

Dinsdag 11 maart is door de Rgd geconstateerd dat 2 gevelplaten van de Hoftoren loszitten en klapperen. De brandweer heeft in overleg met de gemeente besloten het gebied wederom af te zetten. De afzetting treft onder meer het gebied voor het Centrale Station, waardoor een aantal trams moeten omrijden. Mogelijk door harde wind zijn twee gevelplaten deels los gewaaid.

De Rgd heeft meteen contact opgenomen met de gevelbouwer. Deze heeft mensen gestuurd om de gevel te inspecteren. De locatie van de plaat is echter alleen bereikbaar via een abseiler. Deze abseilers hebben dinsdagavond geprobeerd de platen vast te zetten. Door de harde wind is dat niet gelukt. Woensdag is een nieuwe poging ondernomen. Aan het eind van de middag zijn de platen vastgeschroefd. De gemeente zal nog vanavond een controle uitvoeren.

Van de psg van OCW is op 12 maart een brief ontvangen waarin zij haar ontevredenheid uit over de gang van zaken en de Rgd aansprakelijk stelt voor de geleden schade. Vernomen is dat mogelijk ook de gemeente Den Haag een brief stuurt waarin zij haar verontrusting uitspreekt.

Nota Minister 31 maart 2008, nota bij beantwoording Kamervragen

Op 18 januari 2007 is bij zware storm een gevelplaat losgewaaid van de Hoftoren. De Rgd heeft toen meteen actie ondernomen en advies gevraagd aan Nebest bouwadvies over de oorzaak en oplossingsrichting. De oorzaak van de afgewaaide plaat was door Nebest niet met zekerheid vast te stellen.

Ook de oorspronkelijke gevelbouwer (Scheldebouw) is door de Rgd gevraagd een inspectie uit te voeren. Bij deze inspectie heeft Scheldebouw geconstateerd dat de gevel veilig was. Aangezien de afgewaaide gevelplaat door de gevelbouwer bestempeld was als incident was er op dat moment geen aanleiding om te twijfelen aan de veiligheid van de gevel. De Rgd heeft het adviesbureau DGMR een second opinion uit laten voeren. De rapportage van DGMR was eind oktober 2007 binnen. In deze rapportage gaf DGMR aan dat er bij harde wind een onveilige situatie zou kunnen ontstaan doordat gevelplaten mogelijk zouden kunnen afwaaien. De Rgd heeft het rapport van DGMR naar de gemeente gestuurd. De gemeente heeft vervolgens het besluit genomen bij storm (windkracht 9) het gebied rondom de Hoftoren uit veiligheidsoverwegingen af te zetten.

Op verzoek van de Rgd heeft Scheldebouw van november 2007 tot februari 2008 een inspectie uitgevoerd van de gevel. In februari 2008 is de inspectie van de gehele gevel door Scheldebouw afgerond. Op 29 februari jl. heeft de Rgd de rapportage van Scheldebouw ontvangen. De conclusie van deze rapportage is dat de gevel veilig is en voldoet aan de wettelijke gestelde eisen. De gemeente heeft op basis van deze rapportage de beslissing genomen om de voorzorgsmaatregelen op te heffen.

Op dinsdag 11 maart 2008 is door de Rgd geconstateerd dat er één gevelplaat, die uit 2 delen bestaat, van de Hoftoren loszat en klapperde. In verband met de harde wind kon deze pas een dag later weer worden vastgezet.

Inmiddels zijn de volgende stappen ondernomen door de Rgd:

- In opdracht van de Rgd heeft [REDACTED] (TU Delft) als onafhankelijke deskundige de 'as built' – tekeningen (dit zijn de tekeningen waarop is aangegeven hoe de gevel moet worden gemonteerd) van de gevel beoordeeld op veiligheid. In zijn rapportage van vrijdag 21 maart jl. heeft hij geconstateerd dat de gevel zoals weergegeven op de 'as built' – tekeningen veilig is.
- Op basis hiervan heeft de Rgd aan Scheldebouw (gevelbouwer) gevraagd een plan van aanpak te maken, waarbij gecontroleerd wordt of de daadwerkelijke situatie overeenkomt met de 'as built' – tekeningen.
- Daarnaast heeft de Rgd TNO benaderd om als onafhankelijke partij zowel de plannen als de uitvoering van de herstelwerkzaamheden van Scheldebouw te toetsen.

De verschillende stappen worden afgestemd met de gemeente Den Haag.

Gevelbouw is in Nederland niet eenduidig genormeerd en er bestaat nauwelijks eenduidige regelgeving wat betreft de wettelijke eisen voor de gevel van een dergelijk pand. Er zijn daardoor maar een beperkt aantal ankerpunten voor beoordeling. Op basis van onder andere een rapportage van de VROM inspectie van oktober 2007 (waar de Hoftoren overigens niet in is opgenomen) is WWI / bouwkwaliteit momenteel aan het bezien of de regelgeving omtrent gevels moet worden aangepast.

Nota Minister 4 april 2008:

Op 26 maart heeft een gesprek plaatsgevonden tussen Scheldebouw, de gemeente Den Haag en de Rgd. Daarin is afgesproken dat Scheldebouw een plan van aanpak opstelt om te komen tot een betrouwbare en duurzame oplossing voor de gevelproblemen. Dit plan van aanpak voor het aanbrengen van extra borgingen wordt in opdracht van de Rgd getoetst door TNO (in samenwerking met adviesbureau IBS) als onafhankelijke deskundige. Nadat zij akkoord zijn met het plan van aanpak zal dit aan de gemeente worden verstrekt ter goedkeuring. Pas als de gemeente ook akkoord is met het geheel, zal overgegaan worden tot uitvoering van de uit het plan van aanpak voortvloeiende werkzaamheden, onder toezicht van zowel de gemeente, de Rijksgebouwendienst als een extern bedrijf.

Op 2 april hebben mijn directeur Beheer en ik overleg gehad met de pSG van OCW om de genomen acties toe te lichten. OCW heeft daarbij vertrouwen uitgesproken in onze aanpak. OCW wordt steeds geïnformeerd over de acties die de Rgd onderneemt m.b.t. de Hoftoren.

Nota Minister 18 april 2008:

In de vorige nota heb ik u geïnformeerd over de stand van zaken. U heeft hierbij gevraagd om de planning. Eind april verwachten wij het plan van aanpak van de gevelbouwer. Dit neemt extra tijd in beslag gezien de complexiteit van de materie en omdat er een aantal berekeningen opnieuw worden gemaakt om hiermee voldoende basis te hebben om het plan te maken. Zodra we het plan hebben wordt het zowel getoetst door onze eigen adviseurs als door TNO. De reactie van TNO verwachten we binnen een week retour. Als dit positief is wordt het vervolgens aangeboden aan de gemeente die het plan moet goedkeuren. Na de goedkeuring van de gemeente wordt er gestart met de aanpassingen.

Uit feitenrelaas Beheer:

april 2008: Het concept Plan van Aanpak wordt door de Rgd ontvangen. De constructeurs van de Rgd geven aan dat er nog te veel zaken ontbreken, waardoor geen totaal oordeel te geven is over de betrouwbaarheid na de uitvoering van de voorgestelde acties. Scheldebouw komt met een reactie. Een aangepast plan wordt opgesteld. Het plan is naar de gemeente gestuurd, hun opmerkingen en bedenkingen komen overeen met die van de Rgd.

16 mei 2008: In vervolg op de vorige nota kan ik u melden dat de Rgd en TNO het door de gevelbouwer geleverde plan van aanpak hebben afgekeurd. De onderbouwing van een aantal aanpassingen is nog onvoldoende. Daarnaast heeft Scheldebouw tijdens het opstellen van het rapport geconstateerd dat er een aantal berekeningen ontbraken, die ook tijdens de bouw niet zijn gemaakt. Die berekeningen zijn afgelopen maand gemaakt, waarbij is gebleken dat voor 150 grote gevelplaten de bevestiging niet geheel binnen de veiligheidsmarges valt. Als gevolg hiervan

worden er tijdelijk extra voorzieningen op deze gevelplaten aangebracht. Dit wordt meegenomen in het nieuwe plan van aanpak. Hierover staan de gemeente Den Haag, de gevelbouwer en de Rgd voortdurend in contact.

mei 2008: Het aanpaste plan van aanpak wordt wederom afgekeurd door de Rgd en TNO. De onderbouwing van een aantal aanpassingen is nog onvoldoende. Daarnaast heeft Scheldebouw tijdens het opstellen geconstateerd dat een aantal berekeningen vanuit de bouw ontbraken. De berekeningen zijn gemaakt, waarbij gebleken is dat voor 150 grote gevelplaten niet aantoonbaar voldoen. Ter vergroting van de veiligheid worden er tijdelijke extra voorzieningen op deze gevelplaten aangebracht. De Rgd wijst op de mogelijkheid van membraamwerking waarmee verklaard zou kunnen worden dat de gevelplaten niet bij het eerste zuchtje wind al beneden hadden moeten liggen. Dit wordt meegenomen in het nieuwe plan van aanpak, opgesteld door Scheldebouw. Hierover staan de gemeente, Scheldebouw en de Rgd voortdurend in contact.

Nota Minister 30 mei 2008:

In vervolg op de vorige nota kan ik u melden dat Scheldebouw begonnen is met het aanbrengen van de tijdelijke extra voorziening voor de 150 gevelplaten (ongeveer 40% van de gevelplaten van de leading edges) waarvan de bevestiging niet geheel binnen de veiligheidsmarges valt. Deze extra voorzieningen worden aangebracht om elk risico op het loskomen van de gevelplaten te voorkomen, totdat overgegaan wordt tot de structurele oplossing. Scheldebouw is door de Rgd gesommeerd om deze week het definitieve plan van aanpak voor de structurele oplossing bij ons in te dienen.

In antwoord op uw opmerking dat het een voorbeeld van grove nalatigheid van de bouwer is, kan ik u melden dat Scheldebouw aansprakelijk is gesteld. Vooralsnog wordt getracht om het in onderling overleg op te lossen en een rechtszaak te vermijden. De aanpassingen en voorzieningen worden op kosten van de bouwer gemaakt.

Daarnaast is een artikel in de Cobouw verschenen over het klimaat in de Hoftoren. Bij de Cobouw was bekend geworden dat dit jaar de plafonds in alle kamers open moesten voor werkzaamheden aan de klimaatinstallatie. De plafonds moeten inderdaad open om reguliere, jaarlijks terugkerende onderhoudswerkzaamheden uit te voeren aan de klimaatinstallatie ter plaatse.

Uit feitenrelaas Beheer:

13 juni 2008: Op dit moment is reeds 80% van de gevelplaten voorzien van een tijdelijke voorziening om loskomen te voorkomen. De overige 20% zal medio week 25 gereed zijn. Het plan van aanpak voor de structurele oplossing is helaas nog niet binnen, ondanks ons herhaaldelijk aandringen. Momenteel wordt gekeken welke juridische stappen de Rijksgebouwendienst kan zetten om Scheldebouw extra onder druk te zetten om het plan van aanpak aangeleverd te krijgen.

juni 2008:

Scheldebouw is begonnen met het aanbrengen van de tijdelijke extra voorziening voor de 150 gevelplaten. Deze extra voorziening wordt aangebracht om elk risico op loskomen van de gevelplaten te voorkomen, totdat overgegaan kan worden op de structurele oplossing, waar parallel aan dit traject de rekenkundige onderbouwing voor wordt opgestart.

Scheldebouw wordt gesommeerd om medio week 22 het definitieve plan van aanpak voor de structurele oplossing bij ons in te dienen.

In week 22 hebben wij niets ontvangen. In samenspraak met Juridische Advisering wordt bekeken welke andere juridische weg we nog kunnen bewandelen nu het traject met Scheldebouw niet loopt.

Besloten wordt om TNO de berekeningen van Scheldebouw voor de definitieve oplossingen te laten controleren, omdat er twijfel bestaat over het rekenprogramma dat Scheldebouw gebruikt. Scheldebouw zal alle gegevens beschikbaar stellen aan TNO om de contraberekeningen te kunnen maken.

Gelijktijdig zijn de constructeurs van de Rgd zelf begonnen met het schrijven van een plan van aanpak om de problematiek op te lossen.

Nota Minister 9 juli 2008:

Het aanbrengen van de tijdelijke voorziening aan de gevelplaten van de Hoftoren is voltooid. Deze tijdelijke voorziening dient als extra borging tegen het risico dat gevelplaten in stormachtige wind loskomen. Momenteel zijn de Rijksgebouwendienst en TNO druk doende de berekeningen van Scheldebouw voor de definitieve oplossingen te controleren. Het pand is voor de oplossingen opgedeeld in drie delen, te weten 0-50 meter, 50-100 meter en 100-140 meter. Ieder deel wordt voorzien van een eigen oplossing. Als de Rijksgebouwendienst en TNO akkoord gaan met de berekeningen zal worden begonnen met het aanbrengen van de oplossing op het onderste gedeelte. Deze berekening is het minst complex, waardoor snel goedkeuring van onze kant kan worden gegeven. In de tussentijd kan Scheldebouw de complexere berekeningen voor de twee overige delen maken en ter goedkeuring voorleggen.

Uit feitenrelaas Beheer:

juli 2008: Alle gegevens en modellen voor het windtunnelonderzoek in Canada zijn compleet. Eind juli wordt het daadwerkelijke onderzoek gedaan.

De Rgd en TNO controleren de berekeningen voor de definitieve oplossingen. Het pand is voor de oplossingen opgedeeld in drie delen, 0-50 meter, 50-100 meter en 100-140 meter. Ieder deel wordt voorzien van een eigen oplossing. Gestart wordt met de oplossing voor 0-50 meter, aangezien deze het minst complex is, waardoor snelle goedkeuring door de Rgd en de gemeente kan worden gegeven. Echter de berekening voor de oplossing heeft nog te veel onduidelijkheden. Goedkeuring wordt niet gegeven, aangepaste berekeningen moeten door Scheldebouw worden gemaakt.

augustus 2008: Nieuwe berekeningen zijn door Scheldebouw naar ons toegestuurd, door ons becommentarieerd en retour gezonden. Overleg heeft er plaatsgevonden tussen Rgd, de gemeente en Scheldebouw. Er zijn nog verschillende inzichten die nader tot elkaar moeten worden gebracht. Scheldebouw moet nog op diverse vragen van onze kant en die van gemeente antwoord geven. Zo wil de Rgd weten hoe de schroeven en haken in principe zijn gemaakt.

Nota Minister 19 september 2008:

In vervolg op de nota van 9 juli kan ik u de volgende voortgang melden. Gevelleverancier Scheldebouw legt momenteel de laatste hand aan de rekenkundige onderbouw van de definitieve oplossing voor het probleem van de mogelijk loskomende gevelplaten bij stormachtige omstandigheden voor de platen die zich tot op 50 meter hoogte bevinden. Deze rekenkundige onderbouw is al afgestemd met de Rijksgebouwendienst, de gemeente Den Haag en TNO. Deze onderbouw wordt op schrift gesteld. Zodra de onderbouw is goedgekeurd, kan begonnen worden met het daadwerkelijk aanbrengen van de oplossing. De start hiervan zal naar verwachting begin oktober plaatsvinden. Parallel wordt de rekenkundige onderbouw van de oplossingen voor de gevelplaten, die zich op een hoogte van 50 tot 100 meter en van 100 tot 140 meter bevinden, gemaakt.

Uit feitenrelaas Beheer:

september 2008: Uit de berekening blijkt dat de schroeven en haken die gebruikt zijn voor het bevestigen van de gevelplaten de zwakke schakels vormen in het geheel. Het blijkt dat beiden met zeer grote krachten te maken krijgen.

oktober 2008: De tijdelijke voorziening is aangebracht om de kant waar de plaat middels haken is bevestigd op z'n plaats te houden. Nu echter blijkt dat de schroeven ook een zwakke plek zijn, wil de Rgd weten of de platen met middels de tijdelijke voorziening nu wel goed genoeg is om het komende windseizoen te doorstaan. Deze vraag heeft de Rgd bij Scheldebouw neergelegd. Op dinsdagavond 14 oktober is de informatie van Scheldebouw ontvangen dat bij windkracht 8 de gevelplaten niet betrouwbaar meer is. De Rgd heeft ter verificatie TNO dezelfde berekening laten maken. De uitkomst daarvan is dat zij de betrouwbaarheid vanaf windkracht 7 in twijfel trekken.

198

enst

Staf

Beleid en Strategie

VERTROUWELIJK
De minister voor WWI

Kamer

Interne postcode 400

Telefoon

nota

Gevelplaten Hoftoren

Datum	Kenmerk 2008100502	Afschrift aan auteur en archief	Delphi ID
Paraaf auteur	Paraaf BSG	Paraaf bDG	
Paraaf dB	Paraaf dV	Paraaf JA	

Doel van de nota

U te informeren over de uitkomsten van steeds dieper gravende onderzoeken naar de veiligheid van de gevelplaten van de Hoftoren.

Samenvatting

Eerder heb ik u geïnformeerd over de problemen met de aluminium gevelplaten van de Hoftoren. De problemen waren een aantal keren aanleiding om het gebied rond de Hoftoren af te sluiten. In het voorjaar zijn reeds tijdelijke voorzieningen aangebracht waardoor afsluiting (naar de inzichten van dat moment) niet langer nodig was. Hierdoor ontstond tijd om de problemen grondig te onderzoeken en tegelijkertijd tot een structurele oplossing van de problemen te komen. Telkens is daarbij door de Rijksgebouwendienst de hulp ingeroepen van experts om te onderzoeken of de oplossingen die de bouw van de gevel (Scheldebouw) aandroeg; de gevelproblemen daadwerkelijk zouden verhelpen. Naar nu uit de resultaten van diepgaande onderzoeken blijkt, zijn de problemen ernstiger dan alle betrokken partijen, waaronder de Rijksgebouwendienst, op basis van eerder deskundig extern onderzoek hadden kunnen vermoeden. Het blijkt namelijk dat niet kan worden gegarandeerd dat de gevelbeplating voldoende sterk is om windsnelheden te weerstaan bij windkracht 7 of hoger, waarbij het risico van loslaten niet kan worden uitgesloten. Tot nu toe werd er van uit gegaan dat dit probleem zich pas zou kunnen voordoen bij windkracht 9 of hoger. Dat betekent dat de gemeente kan besluiten het gebied rond de Hoftoren om veiligheidsredenen al bij windkracht 7 af te sluiten.

Paraaf (p)SG

De directeur-generaal van de Rijksgebouwendienst

Afsluiting zal opnieuw gevolgen hebben voor het openbaar vervoer (met name de tram) en de bereikbaarheid van het gebied.

De Rijksgebouwendienst zal de direct betrokkenen hiervan vandaag nog op de hoogte stellen. Het betreft hier de volgende partijen: het ministerie van OCW, de gemeente Den Haag, HTM, Prorail, en direct omwonenden. Vervolgens zullen de media met een persbericht op de hoogte worden gebracht.

Daarnaast stelt de Rijksgebouwendienst alles in het werk om zo spoedig mogelijk tot een structurele oplossing van het probleem te komen. Hierbij kunnen in principe twee wegen worden bewandeld: het fixeren van de gevelplaten op de achterconstructie of in het uiterste geval het geheel verwijderen van de gevelplaten. Hiermee zal naar verwachting minstens vier weken zijn gemoeid, maar mogelijk substantieel langer. Hiervoor geldt dat de te kiezen oplossing eerder te rigoureu, dan niet rigoureu genoeg zal moeten zijn.

Beslistermijn
n.v.t.

Politieke en bestuurlijke context

Het is niet uitgesloten dat uw collega van OCW u hierover aanspreekt. Verder zal dit onderwerp ongetwijfeld de nodige aandacht krijgen in de pers. Mogelijk zullen opnieuw kamervragen worden gesteld. Dat gebeurde eerder in maart 2008 naar aanleiding van een afsluiting van het gebied rond de Hoftoren (zie bijlage).

Intra- en interdepartementale afstemming

De directie ConcernCommunicatie is op de hoogte van de komende berichtgeving.

Toelichting

De problemen rond de Hoftoren manifesteerden zich voor het eerst op 18 januari 2007. Er kwam die dag tijdens een zware storm één gevelplaat naar beneden. De Rijksgebouwendienst nam meteen actie en heeft advies gevraagd aan Nebest bouwadvies over de oorzaak en de oplossingsrichting. De oorzaak was niet met zekerheid vast te stellen. Vervolgens heeft de Rijksgebouwendienst aan de gevelbouwer, Scheldebouw, gevraagd een inspectie uit te voeren. Scheldebouw constateerde dat de gevel veilig was. Desondanks heeft de Rijksgebouwendienst een second opinion laten uitvoeren door DGMR, die eind oktober 2007 rapporteerde. DGMR gaf aan dat er bij harde wind een onveilige situatie zou kunnen ontstaan doordat gevelplaten mogelijk zouden kunnen afwaaien. De Rijksgebouwendienst heeft de gemeente van het rapport op de hoogte gesteld. De gemeente heeft vervolgens besloten om bij storm (windkracht 9 of hoger) het gebied rondom de Hoftoren uit veiligheidsoverwegingen af te zetten. De eerste keer was dat op 8 november 2007 en vervolgens op 3 december 2007 en 31 januari 2008.

Naast de second opinion door DGMR, heeft de Rijksgebouwendienst in december 2007 ook opdracht gegeven voor een windtunnelonderzoek. Daarvoor zijn experts ingeschakeld van het gerenommeerde instituut The Bounday Layer Wind Tunnel Laboratory, verbonden aan de University of Western Ontario in Toronto. De Rijksgebouwendienst besloot tot dit onderzoek vanwege de bijzondere vorm van de Hoftoren. Op basis van het onderzoek kan worden vastgesteld wat er in de werkelijkheid met de gevel gebeurt bij hogere windkracht

Scheldebouw inspecteerde ondertussen de gehele gevel. Tijdens die inspectie zijn ook reparaties uitgevoerd. Met name de dakranden werden extra geschroefd. De gemeente hield

toezicht op de inspectie en reparatiewerkzaamheden. De resultaten van de inspectie werden op 29 februari 2008 door Scheldebouw aan de Rijksgebouwendienst gerapporteerd. De (degelijk onderbouwde) conclusie was dat de Hoftoren veilig was. Op basis daarvan besloot de gemeente de voorzorgsmaatregelen om bij storm het gebied af te zetten, op te heffen.

Helaas moest de Rijksgebouwendienst op 11 maart 2008 constateren dat twee gevelplaten van de Hoftoren loszaten. Het gebied werd opnieuw afgezet. De afzetting was aanleiding voor vragen van het Tweede Kamerlid Vietsch van het CDA.

De problemen met de gevelplaten werden veroorzaakt door het afbreken van een haak. De Rijksgebouwendienst heeft hierop direct na 11 maart aan Scheldebouw de opdracht gegeven een plan van aanpak te schrijven voor een structurele oplossing van de problemen. Daarnaast heeft de Rijksgebouwendienst TNO opdracht gegeven om het plan van aanpak te beoordelen. Tegelijkertijd werd aan [REDACTED] (TU-Delft) gevraagd de problematiek te analyseren en op basis van de tekeningen van de daadwerkelijke bouw van de Hoftoren, te beoordelen of de gevel veilig was. Hieruit kwam als oordeel naar voren dat de gevel op die plaatsten waar was afgeweken van het fabrieksmatige bevestigingsmethode, extra risico's zijn ontstaan. Met andere woorden: de platen die met behulp van gevelalpinisten waren aangebracht, hebben hogere bevestigingstoleranties met als gevolg meer risico. Ook werd door [REDACTED] vastgesteld, dat belangrijke berekeningen voor nadere bepaling van de risico's ontbraken.

Vooruitlopend op de structurele oplossing heeft Scheldebouw tussen mei 2008 en juli 2008 een tijdelijke voorziening aangebracht voor 150 gevelplaten waarvan de bevestiging niet geheel binnen de veiligheidsmarges viel. Dat gebeurde door de platen met schroeven vast te zetten.

Het opstellen van het plan van aanpak door Scheldebouw verliep niet zonder problemen. De materie is zeer complex en een aantal berekeningen moest opnieuw worden gemaakt om voldoende basis te hebben voor het plan. Een aantal keren werd het plan van aanpak door TNO, de Rijksgebouwendienst en gemeente afgekeurd. In september 2008 bleek dat de schroeven en haken die zijn gebruikt voor het bevestigen van de gevelplaten de zwakke schakel in het geheel vormen. De Rijksgebouwendienst heeft hierop aan TNO gevraagd of de tijdelijke voorziening voldoende veilig is in het komende winterseizoen. Uit de berekening van TNO blijkt nu dat de betrouwbaarheid is aangetoond tot windkracht 7.

Oplossing

Er zijn nog meerdere oplossingsrichtingen mogelijk. De oplossingsrichting die het meest waarschijnlijk is en het snelst de risico's beperkt is het aanbrengen van extra bevestigingsmateriaal. De constructie wordt hiermee versterkt. Hiervoor is al veel werk verzet omdat deze oplossing in het verlengde ligt van de oplossing die al werd uitgewerkt. Alleen moeten hiervoor nog de nodige onderbouwingen worden geleverd.

Als deze onderbouwingen niet kunnen worden geleverd, is de nu geldende opvatting van de Rijksgebouwendienst dat er niets anders overblijft dan de platen te verwijderen. Wat daarvan de consequenties zijn voor de overige geveldelen, moet worden onderzocht.

De Rijksgebouwendienst heeft Scheldebouw inmiddels gesommeerd alle nodige maatregelen te nemen om de gevelbeplating uiterlijk per 1 november 2008 aan alle daaraan te stellen te laten voldoen en daarvoor een plan van aanpak te overleggen. Mocht die datum voor Scheldebouw

niet haalbaar zijn, dan zal zij de noodzaak voor een latere datum overtuigend moeten onderbouwen om daarvoor de instemming van de Rijksgebouwendienst te verkrijgen.

Aansprakelijkheid

De Rijksgebouwendienst heeft in september 2002 de koop- en aannemingsovereenkomst gesloten in met de Hoftoren BV (zijnde ING) voor de huisvesting van het ministerie van OCW. De Hoftoren was toen al in aanbouw en met ING is overeengekomen dat zij met hun (onder)aannemers het gebouw conform bestek zouden afronden. De gemeente heeft indertijd de benodigde vergunningen verstrekt.

[REDACTED]

alle onderaannemers waarvan de aansprakelijkheid is gesteld en geëist dat de Rijksgebouwendienst krijgt wat hij heeft besteld en gekocht. Dit is, naast sommaties over de garanties naar de onderaannemers, doorgezet in een juridische procedure via de Landsadvocaat bij de Raad voor Arbitrage. De ING is ook aansprakelijk gesteld voor eventuele ongelukken die het gevolg zouden kunnen zijn van loszittende gevelbeplating. Ook de mogelijke vergoeding aan derden (met name de HFM) wordt in het aansprakelijkheidstraject meegenomen. Die procedure is in de beginfase van memo's van toelichting en verweerschriften. Daarnaast lopen er juridische procedures tussen ING en onderaannemers onderling en bij het KIVI/ONRI. Parallel daaraan is het overleg met Scheldebouw over de oplossingen voortgezet.

In overleg met de landsadvocaat volgt de Rijksgebouwendienst de policy om gedurende de aansprakelijkheidsprocedures - die nog jaren kunnen duren - ondertussen wel de noodzakelijke maatregelen te laten uitvoeren. ING, als belangrijkste partij in De Hoftoren B.V., heeft echter laten weten dat dit tijdens de juridische procedure niet zonder haar toestemming kan, tenzij de Rijksgebouwendienst de kosten draagt. Het gevolg daarvan kan zijn dat publiek noodzakelijke maatregelen ten koste zouden kunnen gaan van de aansprakelijkheidspositie van de Rijksgebouwendienst in de arbitragezaak tegen de ING.

Voor de gemeente als toezichthouder en vergunningverlener is de Rijksgebouwendienst als (2e) eigenaar op dit moment de primaire verantwoordelijke. De Rijksgebouwendienst heeft de Hoftoren verhuurd aan OCW - die veel klachten heeft - en aan een aantal kleinere huurders, waaronder de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding.

Historisch overzicht berichtgeving aan de minister inzake gevelplaten Hoftoren

Gecombineerde tekst uit de tweewekelijkse nota's en nota's a/d minister en feitenonderzoek beheer:

Nota Minister 8 november 2007

In januari van dit jaar is een gevelplaat van de Hoftoren naar beneden gekomen. Naar aanleiding daarvan is aan een extern bureau (DGMR) opdracht gegeven voor een gevelinspectie. Daaruit is gebleken dat bij een deel van de aluminium platen, namelijk die met een onzichtbare beddenhaakbevestiging, een goede boring tegen horizontale en verticale beweging ontbreekt. Bij belasting vanaf windkracht 10/11 (waarbij tevens de zuigende werking en windrichting van invloed zijn) is het mogelijk dat de platen loslaten. Juist nu wordt storm voorspeld. De sg van OCW en de gemeente Den Haag zijn daarom door de Rgd over dit risico geïnformeerd.

Uiteraard zal het mankement zo snel mogelijk worden verholpen. Dat kan echter alleen als de windkracht niet hoger is dan 4. Als dat a.s. maandag het geval is zal direct met de werkzaamheden worden aangevangen.

De oorzaak van de ontbreken van een borging van de gevelplaten is te wijten aan een ondeugdelijke constructie. De Rgd zal hiervoor ING – waarvan de Hoftoren aan aantal jaar geleden gekocht is – aansprakelijk stellen.

Overigens heeft een ander deel van de aluminium platen een zichtbare mechanische bevestiging, hetgeen in orde bevonden is. Ook bij de kunststenen en glazen gevelbekleding zijn geen gebreken geconstateerd.

Nota Minister 12 november 2007:

Als de wind het toelaat (lager dan windkracht 5) worden vanmiddag de gevelplaten waarvan in het rapport is aangegeven dat er iets mis mee is geïnspecteerd door Scheldebouw (de ontwerper van de gevel) onder toezicht van DGMR (het adviesbureau dat het rapport heeft geschreven). Waar mogelijk worden meteen maatregelen getroffen. Anders vindt er overleg plaats met de Rgd. Mede gezien de grootte en bijzondere bouw van het pand is nog niet aan te geven hoe lang het duurt voor alles is gecheckt en aangepast. Daarnaast is er vanmiddag nog een overleg met een partij om na te gaan of zij mogelijk een andere oplossing voor ogen hebben. Morgen is er weer overleg met gemeente, politie en brandweer in vervolg op het crisioverleg van afgelopen vrijdag. Hierin lichten we de voortgang en mogelijke oplossingsrichtingen toe. Vorige maand heeft de VROM-Inspectie het rapport "Constructieve veiligheid gevels en glazen overkappingen" uitgebracht. Met relevante conclusies en aanbevelingen zal uiteraard rekening worden gehouden. In antwoord op uw vraag op mijn nota van afgelopen donderdag kan ik u melden dat op dit moment de Rgd verantwoordelijk/aansprakelijk is voor het pand, en dus ook voor eventuele ongelukken, maar dat in overleg met de landsadvocaat ING aansprakelijk wordt gesteld.

Uit feitenrelaas Beheer: November 2007:

De omgeving rondom de Hoftoren wordt voor de eerste maal afgezet. Dit naar aanleiding van de rapportage van DGMR.

Diverse gesprekken worden gevoerd met de gevelleverancier, Scheldebouw. De Rgd sommeert hen om een plan van aanpak op te stellen om de problemen op te lossen.

3 december 2007: Inspectie en herstel door Scheldebouw (de ontwerper van de gevel) onder toezicht van DGMR (het adviesbureau dat het rapport heeft geschreven) zijn gaande. Naar verwachting zijn nog circa 10 werkbare dagen nodig.

december 2007: Het gebied rond de Hoftoren wordt nog tweemaal afgezet. Scheldebouw inspecteert de gevel om de totale omvang van de problematiek vast te stellen.

De Rgd en Scheldebouw hebben dagelijks contact over de voortgang. Door nadelige weersomstandigheden loopt de inspectie vertraging op. Scheldebouw kijkt de rekenkundige onderbouwing van de gevel na. Besloten wordt om een windtunnelonderzoek uit te laten voeren, omdat de Rgd twijfelt aan de eisen die aan een gevel gesteld worden in de NEN6702. In deze norm wordt uitgegaan van een rechthoekig gebouw, en de Hoftoren is alles behalve rechthoekig. Om de onafhankelijkheid te kunnen waarborgen wordt besloten om het windtunnelonderzoek in Canada te laten uitvoeren, door de University of Western Ontario. De Rgd wil weten wat er in werkelijkheid met de gevel gebeurt.

Januari 2008: De inspectie door Scheldebouw is voor 95% afgerond. Er zijn tot op heden drie platen gevonden die slechts met een driepuntsophanging zijn gemonteerd, in plaats van de vierpuntsophanging. Voor deze drie platen wordt een aanpassing gecreëerd in overleg met Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Den Haag.

De overige 5% van de gevel is niet te inspecteren vanuit de gondelinstallatie. Voor dit deel van de gevel is de gevelleverancier een alternatieve inspectiemethode aan het bedenken. Wellicht dat er wederom gebruikt wordt gemaakt van abseilers. Er wordt onderzocht of deze inspectiemethode volgens de Arbowetgeving is toegestaan.

Nota Minister 25 januari 2008: De inspectie door de oorspronkelijke gevelleverancier is voor 95% afgerond. Er blijken drie platen met een drie- i.p.v. een vierpuntsophanging te zijn gemonteerd. Hiervoor wordt een aanpassing gecreëerd in overleg met Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Den Haag. De overige 5% van de gevel is niet te inspecteren vanuit de gondelinstallatie. De gevelleverancier bedenkt een alternatieve inspectiemethode. Wellicht wordt wederom gebruikt gemaakt van abseilers. Momenteel wordt onderzocht of de Arbowetgeving dit toestaat. Tot de inspectie en het herstel zijn voltooid blijft vanaf windkracht 9 afzetting van het gebied nodig. Alleen de HTM heeft de Rgd aansprakelijk gesteld voor schade. Begin februari vindt overleg daarover plaats.

Nota Minister 8 februari 2008:

De inspectie is voor 95% afgerond. Tot op heden zijn er drie platen aangetroffen die maar op drie punten zijn bevestigd in plaats van op de vereiste vier punten. Deze platen zullen zodra de weersomstandigheden dat toelaten op het vierde punt worden vastgezet. De overige 5% zal met behulp van abseilers worden geïnspecteerd. Voor de uitvoering van deze werkzaamheden is een vergunning vereist. Het is nog niet exact duidelijk wanneer de abseilers met de werkzaamheden kunnen aanvangen. Er zijn slechts enkele personen die dit soort werk kunnen doen en zij zijn momenteel in Engeland aan het werk. Rgd /directie Beheer stuurt er uiteraard op aan dat bij goede weersomstandigheden de abseilers zo snel mogelijk beginnen met de resterende inspectie.

Nota Minister 22 februari 2008:

De gevelinspectie is dinsdag 12 februari volledig afgerond. De bevindingen die tijdens deze inspectie zijn gedaan, worden momenteel door de gevelleverancier in een rapportage opgenomen. Deze rapportage wordt binnenkort verwacht. Het lijkt erop dat er slechts één gevelplaat op een onvolledige manier is bevestigd. De aanpassingen aan deze gevelplaat zullen na goedkeuring door de gemeente en in samenwerking met de gemeente plaatsvinden. De gevel zal na deze aanpassing veilig worden verklaard, waarna de gemeente het gebied niet meer af hoeft te zetten bij een windkracht 9 en hoger.

Uit feitenrelaas Beheer: februari 2008:

De inspectie is helemaal afgerond. De bevindingen zijn in een rapportage verwoord. Het blijkt dat er maar één gevelplaat op een onvolledige manier is bevestigd. De aanpassing voor deze plaat is in samenwerking met de gemeente en de Rgd gemaakt en toegepast. De gevel wordt op 28

februari veilig verklaard door Scheldebouw, de Rgd meldt dit bij de gemeente. De gemeente besluit dat afzetting niet langer noodzakelijk is.

Nota Minister 7 maart 2008:

Over de gevel van de Hoftoren heeft u via voorgaande nota's kennis genomen. De inspectie is volledig afgerond en de voorzorgsmaatregelen zijn sinds vrijdag 29 februari volledig opgeheven.

Nota Minister 21 maart 2008:

Naar aanleiding van uw vraag over het instellen van een extern onderzoek kan ik u melden dat er reeds opdracht is gegeven aan [REDACTED] TNO Delft ([REDACTED]).

Hij beoordeelt aan de hand van de 'as built' tekeningen - dit zijn de tekeningen waarop staat hoe het gebouw echt gebouwd is - of de gevel veilig is. Deze stap moet eerst worden gezet en afgerond omdat dit de basis vormt voor het verdere traject. Een eerste indruk van [REDACTED] verwachten wij 21 maart 2008. Als hij van mening is dat de gevel op tekening veilig is dan wordt de volgende stap gezet, namelijk het nagaan of de werkelijkheid klopt met de situatie zoals aangegeven op de 'as built' tekening. De gevelbouwer is met klem gevraagd om hiervoor vrijdag 21 maart 2008 een plan van aanpak voor te leggen aan de Rgd. Deze werkzaamheden zullen onder de verantwoordelijkheid van een gerenommeerde externe partij worden uitgevoerd. Momenteel worden er door de Rgd gesprekken gevoerd, in overleg met de gemeente, om deze externe partij te selecteren. Mocht [REDACTED] aangeven dat de gevel zoals aangegeven op de 'as built' tekeningen niet veilig is, dan wordt opdracht gegeven om te onderzoeken welke maatregelen genomen moeten worden om te zorgen dat de gevelconstructie weer veilig wordt. Ook hierbij wordt externe specialisten gevraagd de Rgd te adviseren.

Uit feitenrelaas Beher:

maart 2008: Op 11 maart tijdens een stormachtige wind is een grote gevelplaat, helemaal boven in de toren, losgekomen en kleppert. De gemeente wordt ingelicht en het gebied wordt opnieuw afgezet. Gesprekken met gemeente, Scheldebouw en de Rgd worden weer opgestart. Besloten wordt om ook de ophangconstructie onder de loep te nemen. Naar blijkt is de plaat losgekomen door het afbreken van een haak. Scheldebouw krijgt de opdracht hier een plan voor te schrijven. De expertise van TNO wordt ingeschakeld om dit plan te beoordelen. Ook de gemeente moet haar goedkeuring geven, alvorens met uitvoering kan worden begonnen. De Rgd geeft [REDACTED] TU Delft opdracht om de problematiek te analyseren.

Nota Minister van 12 maart 2008

Op 18 januari 2007 is bij zware storm een gevelplaat losgewaaid van de Hoftoren. De Rgd heeft toen meteen actie ondernomen en advies gevraagd aan Nebest bouwadvies over de oorzaak en oplossingsrichting. De oorzaak van de afgewaaide plaat was niet met zekerheid vast te stellen. Geadviseerd werd de gevel te inspecteren.

De oorspronkelijke gevelbouwer (Scheldebouw) is door de Rgd gevraagd een inspectie uit te voeren. Bij deze inspectie heeft Scheldebouw geconstateerd dat de gevel veilig was. De Rgd heeft desondanks toch voor de zekerheid een second opinion laten uitvoeren door DGMR. Aangezien er op dat moment nog geen aanleiding was om te twijfelen aan de veiligheid van de gevel is het regulier traject doorlopen om tot opdrachtverstrekking over te gaan. De Hoftoren is een uniek pand qua (gevel)bouw, het vergt de nodige onderlinge afstemming tussen partijen om tot een goede opdrachtverstrekking te komen. Er bestaat ook nauwelijks eensluidende regelgeving op dit gebied wat betreft de wettelijke eisen van een dergelijk pand. Gevelbouw is in Nederland niet eenduidig genormeerd. Er zijn daardoor maar een beperkt aantal ankerpunten voor beoordeling.

De rapportage van DGMR was eind oktober 2007 binnen. In deze rapportage gaf DGMR aan dat er bij harde wind een onveilige situatie zou kunnen ontstaan doordat gevelplaten mogelijk zouden kunnen afwaaien. De Rgd heeft het rapport van DGMR toen naar de gemeente gestuurd. De

gemeente heeft vervolgens het besluit genomen bij storm (windkracht 9) het gebied rondom de Hoftoren uit veiligheidsoverwegingen af te zetten. De eerste keer was op 8 november 2007. De Rgd is met de gemeente een aanpak overeengekomen hoe de aangegeven problemen opgelost gingen worden, waarbij de Hoftoren bij harde wind zou worden afgezet totdat alles was geïnspecteerd door Scheldebouw en de ophanging van de plaat die in het rapport van DGMR was aangegeven gerepareerd.

Eind Januari 2008 is de inspectie van de gehele gevel door Scheldebouw afgerond. Gezien de specifieke bouw is dit zowel vanuit de glazenwasbak gebeurd als met abseilers. Tijdens de inspectie zijn ook reparaties uitgevoerd. In het rapport is extra geschreefd. De constructie voor de ophanging van één enkele plaat moet nog worden aangevuld. Volgens het rapport van Scheldebouw geen gevaar op. Het uitvoeren van de inspecties en reparatiewerkzaamheden is onder toezicht van een medewerker van de gemeente uitgevoerd.

Op 29 februari heeft de Rgd de rapportage van Scheldebouw ontvangen. De gemeente heeft op basis van deze rapportage de beslissing genomen om de voorzorgmaatregelen op te heffen. Zowel de gemeente als de Rgd zijn van mening dat er menselijkerwijs alles aan is gedaan om een veilige situatie te creëren. Zowel de gemeente als de Rgd hadden toen geen reden om te twijfelen aan de door Scheldebouw getrokken conclusies gezien de gerenommeerdheid van het bedrijf en degelijkheid van de getrokken conclusies. Dit mede in het licht gezien de normeringen op dit gebied.

Op basis van deze beslissing van de gemeente hebben we u vorige week gemeld dat de gevel van de Hoftoren helemaal geïnspecteerd was en veilig bevonden. Helaas moet ik u nu melden dat ondanks deze volledige inspectie er toch 2 platen loszitten.

Gezien het rapport van Scheldebouw zijn de Rgd en de gemeente onaangenaam verrast door dit incident.

De eerste prioriteit is om de platen vast te zetten. Tot op heden zijn, ondanks de zeer zware storm, de gevelplaten niet naar beneden gekomen. Er kan niet uitgesloten worden dat dit helemaal niet gebeurt, maar geeft ook aan dat het niet zomaar van het ene op het ander moment gebeurt.

De huidige voorzorgsmaatregelen worden door de gemeente getroffen teneinde zeker te stellen dat risico voor de openbare veiligheid zo veel als mogelijk wordt beperkt. Dit wordt in overleg met de Rgd uitgevoerd. Het is aan de gemeente om te beslissen of na de reparatie de voorzorgsmaatregelen worden opgeheven.

De Rgd is net als bij alle betrokkenen, onaangenaam verrast over het huidige incident, de op het oog tegenstrijdige berichtgeving in zo'n korte tijd en de overlast voor alle betrokkenen. We hebben op dit moment onvoldoende zicht op de oorzaak van het incident om conclusie te trekken over de structurele veiligheid van de gevel van de Hoftoren.

Situatie:

Dinsdag 11 maart is door de Rgd geconstateerd dat 2 gevelplaten van de Hoftoren loszitten en klapperen. De brandweer heeft in overleg met de gemeente besloten het gebied wederom af te zetten. De afzetting treft onder meer het gebied voor het Centrale Station, waardoor een aantal trams moeten omrijden. Mogelijk door harde wind zijn twee gevelplaten deels los gewaaid.

De Rgd heeft meteen contact opgenomen met de gevelbouwer. Deze heeft mensen gestuurd om de gevel te inspecteren. De locatie van de plaat is echter alleen bereikbaar via een abseiler. Deze abseilers hebben dinsdagavond geprobeerd de platen vast te zetten. Door de harde wind is dat niet gelukt. Woensdag is een nieuwe poging ondernomen. Aan het eind van de middag zijn de platen vastgeschroefd. De gemeente zal nog vanavond een controle uitvoeren.

Van de psg van OCW is op 12 maart een brief ontvangen waarin zij haar ontevredenheid uit over de gang van zaken en de Rgd aansprakelijk stelt voor de geleden schade. Vernomen is dat mogelijk ook de gemeente Den Haag een brief stuurt waarin zij haar verontrusting uitspreekt.

Nota Minister 31 maart 2008, nota bij beantwoording Kamervragen

Op 18 januari 2007 is bij zware storm een gevelplaat losgewaaid van de Hoftoren. De Rgd heeft toen meteen actie ondernomen en advies gevraagd aan Nebest bouwadvies over de oorzaak en oplossingsrichting. De oorzaak van de afgewaaide plaat was door Nebest niet met zekerheid vast te stellen.

Ook de oorspronkelijke gevelbouwer (Scheldebouw) is door de Rgd gevraagd een inspectie uit te voeren. Bij deze inspectie heeft Scheldebouw geconstateerd dat de gevel veilig was. Aangezien de afgewaaide gevelplaat door de gevelbouwer bestempeld was als incident was er op dat moment geen aanleiding om te twijfelen aan de veiligheid van de gevel. De Rgd heeft het adviesbureau DGMR een second opinion uit laten voeren. De rapportage van DGMR was eind oktober 2007 binnen. In deze rapportage gaf DGMR aan dat er bij harde wind een onveilige situatie zou kunnen ontstaan doordat gevelplaten mogelijk zouden kunnen afwaaien. De Rgd heeft het rapport van DGMR naar de gemeente gestuurd. De gemeente heeft vervolgens het besluit genomen bij storm (windkracht 9) het gebied rondom de Hoftoren uit veiligheidsoverwegingen af te zetten.

Op verzoek van de Rgd heeft Scheldebouw van november 2007 tot februari 2008 een inspectie uitgevoerd van de gevel. In februari 2008 is de inspectie van de gehele gevel door Scheldebouw afgerond. Op 29 februari jl. heeft de Rgd de rapportage van Scheldebouw ontvangen. De conclusie van deze rapportage is dat de gevel veilig is en voldoet aan de wettelijke gestelde eisen. De gemeente heeft op basis van deze rapportage de beslissing genomen om de voorzorgsmaatregelen op te heffen.

Op dinsdag 11 maart 2008 is door de Rgd geconstateerd dat er één gevelplaat, die uit 2 delen bestaat, van de Hoftoren loszat en klapperde. In verband met de harde wind kon deze pas een dag later weer worden vastgezet.

Inmiddels zijn de volgende stappen ondernomen door de Rgd:

- In opdracht van de Rgd heeft [REDACTED] (TU Delft) als onafhankelijke deskundige de 'as built' – tekeningen (dit zijn de tekeningen waarop is aangegeven hoe de gevel moet worden gemonteerd) van de gevel beoordeeld op veiligheid. In zijn rapportage van vrijdag 21 maart jl. heeft hij geconstateerd dat de gevel zoals weergegeven op de 'as built' – tekeningen veilig is.
- Op basis hiervan heeft de Rgd aan Scheldebouw (gevelbouwer) gevraagd een plan van aanpak te maken, waarbij gecontroleerd wordt of de daadwerkelijke situatie overeenkomt met de 'as built' – tekeningen.
- Daarnaast heeft de Rgd TNO benaderd om als onafhankelijke partij zowel de plannen als de uitvoering van de herstelwerkzaamheden van Scheldebouw te toetsen.

De verschillende stappen worden afgestemd met de gemeente Den Haag.

Gevelbouw is in Nederland niet eenduidig genormeerd en er bestaat nauwelijks eenduidige regelgeving wat betreft de wettelijke eisen voor de gevel van een dergelijk pand. Er zijn daardoor maar een beperkt aantal ankerpunten voor beoordeling. Op basis van onder andere een rapportage van de VROM inspectie van oktober 2007 (waar de Hoftoren overigens niet in is opgenomen) is WWI / bouwkwaliteit momenteel aan het bezien of de regelgeving omtrent gevels moet worden aangepast.

Nota Minister 4 april 2008:

Op 26 maart heeft een gesprek plaatsgevonden tussen Scheldebouw, de gemeente Den Haag en de Rgd. Daarin is afgesproken dat Scheldebouw een plan van aanpak opstelt om te komen tot een betrouwbare en duurzame oplossing voor de gevelproblemen. Dit plan van aanpak voor het aanbrengen van extra borgingen wordt in opdracht van de Rgd getoetst door TNO (in samenwerking met adviesbureau IBS) als onafhankelijke deskundige. Nadat zij akkoord zijn met het plan van aanpak zal dit aan de gemeente worden verstrekt ter goedkeuring. Pas als de gemeente ook akkoord is met het geheel, zal overgegaan worden tot uitvoering van de uit het plan van aanpak voortvloeiende werkzaamheden, onder toezicht van zowel de gemeente, de Rijksgebouwendienst als een extern bedrijf.

Op 2 april hebben mijn directeur Beheer en ik overleg gehad met de pSG van OCW om de genomen acties toe te lichten. OCW heeft daarbij vertrouwen uitgesproken in onze aanpak. OCW wordt steeds geïnformeerd over de acties die de Rgd onderneemt m.b.t. de Hoftoren.

Nota Minister 18 april 2008:

In de vorige nota heb ik u geïnformeerd over de stand van zaken. U heeft hierbij gevraagd om de planning. Eind april verwachten wij het plan van aanpak van de gevelbouwer. Dit neemt extra tijd in beslag gezien de complexiteit van de materie en omdat er een aantal berekeningen opnieuw worden gemaakt om hiermee voldoende basis te hebben om het plan te maken. Zodra we het plan hebben wordt het zowel getoetst door onze eigen adviseurs als door TNO. De reactie van TNO verwachten we binnen een week retour. Als dit positief is wordt het vervolgens aangeboden aan de gemeente die het plan moet goedkeuren. Na de goedkeuring van de gemeente wordt er gestart met de aanpassingen.

Uit feitenrelaas Beheer:

april 2008: Het concept Plan van Aanpak wordt door de Rgd ontvangen. De constructeurs van de Rgd geven aan dat er nog te veel zaken ontbreken, waardoor geen totaal oordeel te geven is over de betrouwbaarheid na de uitvoering van de voorgestelde acties. Scheldebouw komt met een reactie. Een aangepast plan wordt opgesteld. Het plan is naar de gemeente gestuurd, hun opmerkingen en bedenkingen komen overeen met die van de Rgd.

16 mei 2008: In vervolg op de vorige nota kan ik u melden dat de Rgd en TNO het door de gevelbouwer geleverde plan van aanpak hebben afgekeurd. De onderbouwing van een aantal aanpassingen is nog onvoldoende. Daarnaast heeft Scheldebouw tijdens het opstellen van het rapport geconstateerd dat er een aantal berekeningen ontbraken, die ook tijdens de bouw niet zijn gemaakt. Die berekeningen zijn afgelopen maand gemaakt, waarbij is gebleken dat voor 150 grote gevelplaten de bevestiging niet geheel binnen de veiligheidsmarges valt. Als gevolg hiervan

worden er tijdelijk extra voorzieningen op deze gevelplaten aangebracht. Dit wordt meegenomen in het nieuwe plan van aanpak. Hierover staan de gemeente Den Haag, de gevelbouwer en de Rgd voortdurend in contact.

mei 2008: Het aanpaste plan van aanpak wordt wederom afgekeurd door de Rgd en TNO. De onderbouwing van een aantal aanpassingen is nog onvoldoende. Daarnaast heeft Scheldebouw tijdens het opstellen geconstateerd dat een aantal berekeningen vanuit de bouw ontbraken. De berekeningen zijn gemaakt, waarbij gebleken is dat voor 150 grote gevelplaten niet aantoonbaar voldoen. Ter vergroting van de veiligheid worden er tijdelijke extra voorzieningen op deze gevelplaten aangebracht. De Rgd wijst op de mogelijkheid van membraamwerking waarmee verklaard zou kunnen worden dat de gevelplaten niet bij het eerste zuchtje wind al beneden hadden moeten liggen. Dit wordt meegenomen in het nieuwe plan van aanpak, opgesteld door Scheldebouw. Hierover staan de gemeente, Scheldebouw en de Rgd voortdurend in contact.

Nota Minister 30 mei 2008:

n vervolg op de vorige nota kan ik u melden dat Scheldebouw begonnen is met het aanbrengen van de tijdelijke extra voorziening voor de 150 gevelplaten (ongeveer 40% van de gevelplaten van de leading edges) waarvan de bevestiging niet geheel binnen de veiligheidsmarges valt. Deze extra voorzieningen worden aangebracht om elk risico op het loskomen van de gevelplaten te voorkomen, totdat overgegaan wordt tot de structurele oplossing. Scheldebouw is door de Rgd gesommeerd om deze week het definitieve plan van aanpak voor de structurele oplossing bij ons in te dienen.

In antwoord op uw opmerking dat het een voorbeeld van grove nalatigheid van de bouwer is, kan ik u melden dat Scheldebouw aansprakelijk is gesteld. Vooralsnog wordt getracht om het in onderling overleg op te lossen en een rechtszaak te vermijden. De aanpassingen en voorzieningen worden op kosten van de bouwer gemaakt.

Daarnaast is een artikel in de Cobouw verschenen over het klimaat in de Hoftoren. Bij de Cobouw was bekend geworden dat dit jaar de plafonds in alle kamers open moesten voor werkzaamheden aan de klimaatinstallatie. De plafonds moeten inderdaad open om reguliere, jaarlijks terugkerende onderhoudswerkzaamheden uit te voeren aan de klimaatinstallatie ter plaatse.

[REDACTED]

Uit feitenrelaas Beheer:

13 juni 2008: Op dit moment is reeds 80% van de gevelplaten voorzien van een tijdelijke voorziening om loskomen te voorkomen. De overige 20% zal medio week 25 gereed zijn. Het plan van aanpak voor de structurele oplossing is helaas nog niet binnen, ondanks ons herhaaldelijk aandringen. Momenteel wordt gekeken welke juridische stappen de Rijksgebouwendienst kan zetten om Scheldebouw extra onder druk te zetten om het plan van aanpak aangeleverd te krijgen.

juni 2008:

Scheldebouw is begonnen met het aanbrengen van de tijdelijke extra voorziening voor de 150 gevelplaten. Deze extra voorziening wordt aangebracht om elk risico op loskomen van de gevelplaten te voorkomen, totdat overgegaan kan worden op de structurele oplossing, waar parallel aan dit traject de rekenkundige onderbouwing voor wordt opgestart.

Scheldebouw wordt gesommeerd om medio week 22 het definitieve plan van aanpak voor de structurele oplossing bij ons in te dienen.

In week 22 hebben wij niets ontvangen. In samenspraak met Juridische Advisering wordt bekeken welke andere juridische weg we nog kunnen bewandelen nu het traject met Scheldebouw niet loopt.

Besloten wordt om TNO de berekeningen van Scheldebouw voor de definitieve oplossingen te laten controleren, omdat er twijfel bestaat over het rekenprogramma dat Scheldebouw gebruikt. Scheldebouw zal alle gegevens beschikbaar stellen aan TNO om de contraberekeningen te kunnen maken.

Gelijktijdig zijn de constructeurs van de Rgd zelf begonnen met het schrijven van een plan van aanpak om de problematiek op te lossen.

Nota Minister 9 juli 2008:

Het aanbrengen van de tijdelijke voorziening aan de gevelplaten van de Hoftoren is voltooid. Deze tijdelijke voorziening dient als extra borging tegen het risico dat gevelplaten in stormachtige wind loskomen. Momenteel zijn de Rijksgebouwendienst en TNO druk doende de berekeningen van Scheldebouw voor de definitieve oplossingen te controleren. Het pand is voor de oplossingen opgedeeld in drie delen, te weten 0-50 meter, 50-100 meter en 100-140 meter. Ieder deel wordt voorzien van een eigen oplossing. Als de Rijksgebouwendienst en TNO akkoord gaan met de berekeningen zal worden begonnen met het aanbrengen van de oplossing op het onderste gedeelte. Deze berekening is het minst complex, waardoor snel goedkeuring van onze kant kan worden gegeven. In de tussentijd kan Scheldebouw de complexere berekeningen voor de twee overige delen maken en ter goedkeuring voorleggen.

Uit feitenrelaas Beheer:

juli 2008: Alle gegevens en modellen voor het windtunnelonderzoek in Canada zijn compleet. Eind juli wordt het daadwerkelijke onderzoek gedaan.

De Rgd en TNO controleren de berekeningen voor de definitieve oplossingen. Het pand is voor de oplossingen opgedeeld in drie delen, 0-50 meter, 50-100 meter en 100-140 meter. Ieder deel wordt voorzien van een eigen oplossing. Gestart wordt met de oplossing voor 0-50 meter, aangezien deze het minst complex is, waardoor snelle goedkeuring door de Rgd en de gemeente kan worden gegeven. Echter de berekening voor de oplossing heeft nog te veel onduidelikheden. Goedkeuring wordt niet gegeven, aangepaste berekeningen moeten door Scheldebouw worden gemaakt.

augustus 2008: Nieuwe berekeningen zijn door Scheldebouw naar ons toegestuurd, door ons becommentarieerd en retour gezonden. Overleg heeft er plaatsgevonden tussen Rgd, de gemeente en Scheldebouw. Er zijn nog verschillende inzichten die nader tot elkaar moeten worden gebracht. Scheldebouw moet nog op diverse vragen van onze kant en die van gemeente antwoord geven. Zo wil de Rgd weten hoe de schroeven, haken en pinnen zich gedragen.

Nota Minister 19 September 2008:

In vervolg op de nota van 8 juli kan ik u de volgende voortgang melden. Gevensverancier Scheldebouw legt momenteel de laatste hand aan de rekenkundige onderbouwing van de definitieve oplossing voor het probleem van de mogelijk loskomende gevelplaten bij stormachtige omstandigheden voor de platen die zich tot op 50 meter hoogte bevinden. Deze rekenkundige onderbouwing is al afgestemd met de Rijksgebouwendienst, de gemeente Den Haag en TNO. Deze onderbouwing wordt op schrift gesteld. Zodra de onderbouwing is goedgekeurd, kan begonnen worden met het daadwerkelijk aanbrengen van de oplossing. De start hiervan zal naar verwachting begin oktober plaatsvinden. Parallel wordt de rekenkundige onderbouwing van de oplossingen voor de gevelplaten, die zich op een hoogte van 50 tot 100 meter en van 100 tot 140 meter bevinden, gemaakt.

Uit feitenrelaas Beheer:

september 2008: Uit de berekening blijkt dat de schroeven en haken die gebruikt zijn voor het bevestigen van de gevelplaten de zwakke schakels vormen in het geheel. Het blijkt dat beiden met zeer grote krachten te maken krijgen.

oktober 2008: De tijdelijke voorziening is aangebracht om de kant waar de plaat middels haken is bevestigd op z'n plaats te houden. Nu echter blijkt dat de schroeven ook een zwakke plek zijn, wil de Rgd weten of de platen met middels de tijdelijke voorziening nu wel goed genoeg is om het komende windseizoen te doorstaan. Deze vraag heeft de Rgd bij Scheldebouw neergelegd. Op dinsdagavond 14 oktober is de informatie van Scheldebouw ontvangen dat bij windkracht 8 de gevelplaten niet betrouwbaar meer is. De Rgd heeft ter verificatie TNO dezelfde berekening laten maken. De uitkomst daarvan is dat zij de betrouwbaarheid vanaf windkracht 7 in twijfel trekken.

Rijksgebouwendienst
Directie Beheer
Beheer

Rijnstraat 8
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag
Interne postcode 475

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Telefoon 070 [redacted]
www.vrom.nl

Beantwoording kamervragen over de gevel van de Hoftoren

Datum Kenmerk
2008001978

Uw brief Uw kenmerk
17 maart 2007 2070814790

Geachte Voorzitter,

Bijgaand doe ik u de antwoorden toekomen op de kamervragen over de gevel van de Hoftoren door de Rijksgebouwendienst, gesteld door het kamerlid Vietsch van het CDA.

Vraag 1

Bent u ervan op de hoogte dat het gebied rond de Hoftoren te Den Haag opnieuw is afgezet, omdat gevelplaten van dit gebouw waarin het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is gehuisvest naar beneden dreigden te vallen?

Antwoord

Ja, ik ben daarvan op de hoogte.

Vraag 2

Waarom heeft de maandenlange reparatie van de gevelplaten door alpinisten en vanuit glazenwasserbakjes niet geleid tot een goede gevel met vaste gevelplaten?

Antwoord

In de periode november 2007 tot februari 2008 is in opdracht van de Rijksgebouwendienst een inspectie uitgevoerd door de gevelbouwer, wereldwijd marktleider op het gebied van gevelbouw. De gevelbouwer heeft daar waar nodig platen op de dakrand extra vastgezet. Uit de rapportage van de gevelbouwer na afloop van de inspectie volgde dat de gevel geheel veilig was en voldeed aan de wettelijke eisen. Deze rapportage is ook aan de gemeente Den Haag, als toezichthouder, ter inzage gegeven. Op basis hiervan heeft de gemeente geoordeeld het gebied ook bij harde wind weer vrij te kunnen geven. De oorzaak van het deels loskomen van één gevelplaat op 11 maart 2008, is gelegen in het feit dat het hier een doorgezaagde plaat betreft, die op locatie weer aan elkaar is gemaakt en daarna bevestigd. Door deze constructie is er een zwakke plek (knikpunt) ontstaan, waardoor het mogelijk is geweest dat de gevelplaat na meermalen harde wind uiteindelijk uit één ophangpunt los is gekomen. Deze gevelplaat is inmiddels door middel van een noodvoorziening tijdelijk vastgezet. Ondertussen wordt gewerkt aan een

structurele oplossing. Deze wordt pas uitgevoerd nadat de gemeente heeft ingestemd met het nog te presenteren plan van aanpak door de gevelbouwer.

Er blijken nog drie van dergelijke constructies te zijn die in week van 31 maart met een tijdelijke voorziening worden vastgezet. Deze doorgezaagde platen zijn een bouwoplossing, aangezien tijdens het monteren van de platen de bouwkraan voortijdig is weggehaald. Het bovenste deel van de gevel (vanaf de 29e verdieping) is destijds met abseilers afgemonteerd. Eén enkele plaat was te zwaar voor een abseiler en daarom zijn vier platen doorgezaagd. Op het moment van de inspectie zaten deze platen voldoende vast.

Vraag 3

Hoe vaak is de omgeving reeds afgezet in verband met het risico op vallende gevelplaten en hoe vaak zal dit in de toekomst nog moeten gebeuren?

Antwoord

De omgeving is vijf keer afgezet, te weten op 9 november 2007, 11 november 2007, 3 december 2007, 31 januari 2008 en 11 maart 2008. Hoe vaak de omgeving nog moet worden afgezet is op dit moment niet duidelijk. Nader onderzoek door gevelbouwer, Rijksgebouwendienst en externe deskundigen naar de status van de gevel is gaande.

Vraag 4

Is het waar dat, zoals de Rijksgebouwendienst uiteenzet, de oorzaak van het naar beneden komen van de gevelplaten, niet duidelijk is? Zo ja, waarom niet en op welke wijze wordt dan bepaald wanneer de omgeving afgezet moet worden?

Antwoord

Op 18 januari 2007 is één gevelplaat naar beneden gekomen. In een rapportage, opgesteld door een extern deskundige is aangegeven dat de oorzaak van het naar beneden komen van de gevelplaat is gelegen in het ontbreken van borgingsmiddelen (oftewel het ontbreken van extra fixering van de gevelplaten). Dit is door de gevelbouwer bestempeld als een incident. Na 18 januari 2007 zijn er geen gevelplaten naar beneden gekomen. De omgeving werd vanaf 9 november 2007 op last van de gemeente Den Haag uit voorzorg afgezet bij een windkracht vanaf 9 beaufort totdat de inspectie van de gevel gereed zou zijn (februari 2008).

Vraag 5

Wat zijn de kosten die gemoed zijn met het repareren van de gevel en wat is de schade die geleden is door derden? Zijn deze kosten te verhalen op de bouwers van de toren en gaat u de schade aan derden vergoeden?

Antwoord

De gemaakte kosten voor het extra vastzetten van gevelplaten van dakrand en de tijdelijke noodvoorziening, zijn voor rekening van de gevelbouwer gekomen. Op dit moment vindt er onderzoek plaats om de gevelplaten extra te borgen. Er is nog geen duidelijkheid over eventuele reparaties en daarmee samenhangende kosten. Zowel de ontwikkelaar/belegger (ING), als de gevelbouwer zijn aansprakelijk gesteld door de Rijksgebouwendienst. De mogelijke vergoeding aan derden, waarvan de omvang nu nog niet duidelijk is, wordt meegenomen in dit aansprakelijkheidstraject.

Vraag 6

Is de Hoftoren gerealiseerd volgens de bouwvergunning en de eisen uit het Bouwbesluit? Zo ja, gaat u de eisen aanpassen, zodat deze situatie zich niet meer kan voordoen?

Antwoord

Er is op dit moment geen aanwijzing dat bij de bouw van de Hoftoren is afgeweken van de bouwvergunning en de eisen uit het Bouwbesluit. Het ministerie van VROM zal de regelgeving omtrent gevels nader onderzoeken op basis van andere incidenten en indien nodig aanscherpen.

Hoogachtend,
de minister voor Wonen, Wijken en Integratie

drs. Ella Vogelaar.

201

Staf
Beleid en Strategie

Kamer
Interne postcode 400

Telefoon 070

VERTROUWELIJK
De minister voor WWI

22/10
- mijn inzet
vervanging platen
als structurele
oplossing
- per brief naar keamer
na de study als we
feitelijk oplossing hebben
voor huidige voorziening.

persbericht
21 OKT. 2008

nota

Gevelplaten Hoftoren

Datum
21 oktober 2008

Kenmerk
2008100502

Afschrift aan auteur en archief

Delphi ID

Paraaf auteur

Paraaf
BSG

Paraaf
BSG

Uitvoert met windkracht
op grond
op niveau fuch
platen.

Paraaf
DS

Paraaf

Paraaf

Doel van de nota

U te informeren over de uitkomst van nieuwe onderzoeken naar de veiligheid van de gevelplaten van de Hoftoren en uw instemming te vragen over de aanpak van de hierdoor ontstane situatie.

Samenvatting

Eerder heb ik u geïnformeerd over de problemen met de aluminium gevelplaten van de Hoftoren. De problemen waren een paar keer aanleiding om het gebied rond de Hoftoren bij storm af te sluiten. In het voorjaar van 2008 zijn tijdelijke voorzieningen aangebracht waardoor afsluiting (naar de inzichten van dat moment) niet langer nodig was. Hierdoor ontstond tijd om de problemen grondig te onderzoeken om daarmee tot een structurele oplossing van de problemen te komen. De Rijksgebouwendienst heeft daarbij steeds de hulp ingeroepen van experts om te onderzoeken of de oplossingen die de bouwer van de gevel (Scheldebouw) aandroeg, de gevelproblemen daadwerkelijk zouden verhelpen. Op 20 oktober 2008 heeft TNO in dit kader de resultaten gerapporteerd van een sterkteberekening van de gevelbekleding. TNO komt tot de conclusie dat:

- tot een windsnelheid overeenkomend met 13,9 m/s (overeenkomend met windkracht 7 op de schaal van Beaufort), er geen schade aan de gevelbekleding mag worden verwacht.
- De berekening doet geen uitspraak over bij welke windsnelheid/windkracht er daadwerkelijk schade zal optreden.

Paraaf (p)SG

De directeur-generaal van de Rijksgebouwendienst

Daarnaast toont Canadees windtunnelonderzoek aan dat door de bijzondere vorm van de Hoftoren, bij hoge windsnelheden op bepaalde plekken eventuele risico's beter moeten worden berekend.

Het TNO-onderzoek doet dus geen uitspraak over mogelijke schade die zich zou kunnen voordoen bij windkracht 7 of hoger. We kunnen daarom niet zeggen dat er vanaf die windkracht sprake kan zijn van een onveilige situatie, temeer daar er in het afgelopen jaar veel inspectie- en reparatiewerk aan de gevel is verricht. De conditie van de Hoftoren is daarmee feitelijk een stuk verbeterd. Bovendien heeft de gevel in de afgelopen periode behoorlijk zware windkrachten doorstaan zonder dat zich daarbij problemen met de gevelplaten hebben voorgedaan.

Op basis hiervan is het niet aannemelijk dat zich problemen zullen voordoen vóórdát de definitieve oplossing zal worden gerealiseerd. Omdat we ook niet kunnen stellen dat de Hoftoren vanaf windkracht 7 wel veilig is en problemen niet volledig zijn uit te sluiten, vindt de Rijksgebouwendienst de onduidelijkheid die nu is ontstaan onacceptabel. Van de bouwer is dan ook een structurele, stabiele en toekomstvaste oplossing geëist, waarbij die veiligheid onder alle weersomstandigheden wel wordt gegarandeerd.

Omdat het realiseren van reparatie, vervanging of wellicht verwijdering van gevelplaten enige tijd zal duren, zal de Hoftoren in de tussentijd onder verscherpt toezicht worden geplaatst. Vanmiddag is er met enkele specialisten van Scheldebouw en de gemeente overlegd over de mogelijkheden om het gebouw te monitoren om onregelmatigheden snel op het spoor te zijn. Hiermee kan de overlast bij het nemen van eventuele veiligheidsmaatregelen door de gemeente zo gering mogelijk worden gehouden. Een en ander zal in overleg met de gemeente Den Haag in een protocol worden vastgelegd. Uiteraard moeten de bouwers ons de komende dagen van de kwaliteit van de monitoring kunnen overtuigen en als zodanig daarvoor ook de verantwoordelijkheid kunnen dragen.

De te nemen tussentijdse maatregelen vereisen de instemming van de gemeente Den Haag. We streven ernaar die instemming donderdag op ambtelijk niveau te verkrijgen. Daarna zullen –zoals ik met wethouder Norder het afgesproken- de tussentijdse maatregelen in een brief aan hem worden vastgelegd.

Omdat in maart van dit jaar door de Tweede Kamer vragen zijn gesteld over de Hoftoren, stel ik u voor ook de Kamer bij brief over de huidige situatie in te lichten en daarbij in te gaan op de tijdelijke maatregelen en de voorziene structurele oplossing.

Daarnaast lijkt het mij raadzaam dat u uw collega van OCW zo snel mogelijk informeert over de ontstane situatie. De Rijksgebouwendienst heeft de pSG van OCW al op de hoogte gesteld.

Het is de bedoeling –na het verzenden van de brief aan wethouder Norder en –desgewenst- de Kamer, ook andere betrokken partijen op de hoogte te brengen en voor de media een persbericht uit te geven. Een concept hiervan treft u hierbij aan.

Roi Rgd

Voor de gemeente als toezichthouder en vergunningverlener is de Rijksgebouwendienst als eigenaar op dit moment de primaire verantwoordelijke. De Rijksgebouwendienst heeft de Hoftoren verhuurd aan OCW - die veel klachten heeft - en aan een aantal kleinere huurders, waaronder de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding. Als eigenaar is de Rgd eindverantwoordelijk en aansprakelijk voor de veiligheid van het pand. Die verantwoordelijkheid

betekent dat Rgd nu een integrale afweging moet maken over alle aspecten van het gevelprobleem.

Geadviseerde beslissingen

- Stemt u in met de aanpak van de situatie rond de Hoftoren?
- Stemt u ermee in de Tweede Kamer te informeren over de ontstane situatie? Zo ja, dan zal ik u hiertoe morgen een brief voorleggen.
- Stemt u ermee in uw collega van OCW te informeren?
- Stemt u in met de tekst van het persbericht?

Beslistermijn

22 oktober 2009

Politieke en bestuurlijke context

Zie boven.

Intra- en interdepartementale afstemming

De directie ConcernCommunicatie is op de hoogte van de komende berichtgeving en heeft nauw overleg met de communicatieafdeling van de Rgd.

Toelichting

De problemen rond de Hoftoren manifesteerden zich voor het eerst op 18 januari 2007. Er kwam die dag tijdens een zware storm één gevelplaat naar beneden. De Rijksgebouwendienst nam meteen actie en heeft advies gevraagd aan Nebest bouwadvies over de oorzaak en de oplossingsrichting. De oorzaak was niet met zekerheid vast te stellen. Vervolgens heeft de Rijksgebouwendienst aan de gevelbouwer, Scheldebouw, gevraagd een inspectie uit te voeren. Scheldebouw constateerde dat de gevel veilig was. Desondanks heeft de Rijksgebouwendienst een second opinion laten uitvoeren door DGMR, die eind oktober 2007 rapporteerde. DGMR gaf aan dat er bij harde wind een onveilige situatie zou kunnen ontstaan doordat gevelplaten mogelijk zouden kunnen afwaaien. De Rijksgebouwendienst heeft de gemeente van het rapport op de hoogte gesteld. De gemeente heeft vervolgens besloten om bij storm (windkracht 9 of hoger) het gebied rondom de Hoftoren uit veiligheidsoverwegingen af te zetten. De eerste keer was dat op 9 november 2007 en vervolgens op 11 november 2007, 3 december 2007, 31 januari 2008 en 11 maart 2008.

Naast de second opinion door DGMR, heeft de Rijksgebouwendienst in december 2007 ook opdracht gegeven voor een windtunnelonderzoek. Daarvoor zijn experts ingeschakeld van het gerenommeerde instituut The Bounday Layer Wind Tunnel Laboratory, verbonden aan de University of Western Ontario in Toronto. De Rijksgebouwendienst besloot tot dit onderzoek vanwege de bijzondere vorm van de Hoftoren.

Scheldebouw inspecteerde ondertussen de gehele gevel. Tijdens die inspectie zijn ook reparaties uitgevoerd. Met name de dakranden werden extra geschroefd. De gemeente hield toezicht op de inspectie en reparatiewerkzaamheden. De resultaten van de inspectie werden op 29 februari 2008 door Scheldebouw aan de Rijksgebouwendienst gerapporteerd. De conclusie was dat de Hoftoren veilig was. Op basis daarvan besloot de gemeente de voorzorgsmaatregelen om bij storm het gebied af te zetten, op te heffen.

Helaas moest de Rijksgebouwendienst op 11 maart 2008 constateren dat een gevelplaten van de Hoftoren loszaten. Het gebied werd opnieuw afgezet. De afzetting was aanleiding voor vragen van het Tweede Kamerlid Vlietsch van het CDA. (عوضاً عن 2)

De problemen met de gevelplaten werden vermoedelijk veroorzaakt door het afbreken van een haak. De Rijksgebouwendienst heeft hierop direct na 11 maart aan Scheldebouw de opdracht gegeven een plan van aanpak te schrijven voor een structurele oplossing van de problemen. Daarnaast heeft de Rijksgebouwendienst TNO opdracht gegeven om het plan van aanpak te beoordelen. Tegelijkertijd werd aan prof. Van Weeren (hoogleraar draagconstructies-TU-Delft) gevraagd de problematiek te analyseren en op basis van de tekeningen van de daadwerkelijke bouw van de Hoftoren, te beoordelen of de gevel veilig was. Hieruit kwam als oordeel naar voren dat op de gevel op die plaatsen waar was afgeweken van het fabrieksmatige bevestigingsmethode, extra risico's zijn ontstaan. Met andere woorden: de platen die tijdens de bouw met behulp van gevelalpinisten waren aangebracht, hebben hogere bevestigingstoleranties met als gevolg meer risico. Ook werd door prof. Van Weeren vastgesteld, dat belangrijke berekeningen voor nadere bepaling van de risico's ontbraken.

Vooruitlopend op de structurele oplossing heeft Scheldebouw tussen mei 2008 en juli 2008 een tijdelijke voorziening aangebracht voor 150 gevelplaten waarvan de bevestiging niet geheel binnen de veiligheidsmarges viel. Dat gebeurde door de platen met schroeven vast te zetten.

Het opstellen van het plan van aanpak door Scheldebouw verliep niet zonder problemen. De materie is zeer complex en een aantal berekeningen moest opnieuw worden gemaakt om voldoende basis te hebben voor het plan. Een aantal keren werd het plan van aanpak door TNO, de Rijksgebouwendienst en gemeente afgekeurd. In september 2008 bleek dat de schroeven en haken die zijn gebruikt voor het bevestigen van de gevelplaten in combinatie met het gebruikte plaatmateriaal de zwakke schakel in het geheel vormen. De Rijksgebouwendienst heeft hierop aan TNO gevraagd of de tijdelijke voorziening voldoende veilig is in het komende winterselzoen. Uit de berekening van TNO blijkt nu dat geen schade mag worden verwacht aan de gevel tot windkracht 7 en dat geen uitspraak kan worden gedaan over de windkracht waarbij schade zal optreden.

De Rijksgebouwendienst heeft Scheldebouw inmiddels gesommeerd alle nodige maatregelen te nemen om de gevelbeplating uiterlijk per 1 november 2008 aan alle daaraan te stellen eisen te laten voldoen en daarvoor een plan van aanpak te overleggen. Mocht die datum voor Scheldebouw niet haalbaar zijn, dan zal zij de noodzaak voor een latere datum overtuigend moeten onderbouwen om daarvoor de instemming van de Rijksgebouwendienst te verkrijgen.

Aansprakelijkheid

De Rijksgebouwendienst heeft in september 2002 de koop- en aannemingsovereenkomst gesloten in met de Hoftoren BV (zijnde ING) voor de huisvesting van het ministerie van OCW. De Hoftoren was toen al in aanbouw en met ING is overeengekomen dat zij met hun (onder)aannemers het gebouw conform bestek zouden afronden. De gemeente heeft indertijd de benodigde vergunningen verleend.

Naar aanleiding van een groot aantal gebreken (niet alleen gevelplaten, maar ook de stabiliteitsberekening, klimaatproblemen, tochtklachten, lekkages in kelder en vijver, scheuren in de natuurstenen vloeren) heeft de Rijksgebouwendienst begin 2008 zowel Hoftoren BV als alle onderaannemers, waaronder Scheldebouw, verantwoordelijk gesteld en geëist dat de Rijksgebouwendienst krijgt wat hij heeft besteld en gekocht. Dit is, naast sommaties over de garanties naar de onderaannemers, doorgezet in een juridische procedure via de Landsadvocaat bij de Raad voor Arbitrage. De ING is ook aansprakelijk gesteld voor eventuele ongelukken die het gevolg zouden kunnen zijn van loszittende gevelbeplating. Ook de mogelijke vergoeding aan derden (met name de NTM) wordt in het aansprakelijkheidstraject meegenomen. Die procedure is in de beginfase van memories van eis en verweerschriften. Daarnaast lopen er juridische procedures tussen ING en onderaannemers onderling en bij het KIVI/ONRI. Parallel daaraan is het overleg met Scheldebouw over de oplossingen voortgezet.

In overleg met de landsadvocaat volgt de Rijksgebouwendienst de lijn om gedurende de aansprakelijkheidsprocedures - die nog jaren kunnen duren - wel de noodzakelijke maatregelen te laten uitvoeren. ING, als belangrijkste partij in De Hoftoren B.V., heeft echter laten weten dat dit tijdens de juridische procedure niet zonder haar toestemming kan, tenzij de Rijksgebouwendienst de kosten draagt. Het gevolg daarvan kan zijn dat publiek noodzakelijke maatregelen ten koste zouden kunnen gaan van de aansprakelijkheidspositie van de Rijksgebouwendienst in de arbitragezaak tegen de ING.

Als de Rijksgebouwendienst de gevelbouwer buitenspel zet bij het realiseren van de eindoplossing, moet dat volgens bepaalde spelregels gebeuren. Die spelregels leggen ons een bepaald tijdspad op. Aan Scheldebouw komen bijvoorbeeld redelijke reactietermijnen toe. Zouden wij sneller willen dan die termijnen toestaan, dan kan ons onzorgvuldigheid jegens de gevelbouwer worden verweten en dat heeft mogelijk consequenties voor onze aansprakelijkheidspositie.

Rijksgebouwendienst
Staf
Beleid en Strategie

Kamer

Interne postcode 400

Telefoon 070-
@minvrom.nl

Vertrouwelijk
De minister voor WWI

nota

Hoftoren

Datum
23 oktober 2008

Kenmerk
2008100505

Afschrift aan auteur en archief

Deplht ID

Paraaf auteur

Paraaf
BSG

Paraaf
BSG

Paraaf
dB

Doel van de nota

In vervolg op mijn nota van 21 oktober 2008, uw instemming vragen over de aanpak van de onduidelijke situatie die is ontstaan op basis van het TNO-onderzoek naar de aluminium gevelplaten op de Hoftoren. Hiertoe is een brief bijgevoegd die ik voornemens ben aan wethouder Norder van de gemeente Den Haag te sturen. Tevens is een brief aan de Tweede Kamer bijgevoegd waarin u de Kamer informeert over de ontstane situatie.

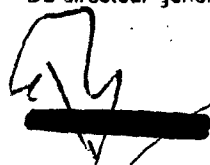
Geadviseerde beslissingen

Nadat wij eerder deze week kort met elkaar de situatie rond de Hoftoren bespraken, is het overleg met de gevelbouwer (Scheldebouw) voortgezet. Met hem is afgesproken dat binnen twee weken een beslissing kan worden genomen over de technische oplossing van het probleem. Daartoe worden door de bouwer twee alternatieven uitgewerkt. Het eerste alternatief heeft als uitgangspunt het aanbrengen van extra borgings- en bevestigingsmateriaal. Het tweede alternatief gaat uit van het verwijderen van de geveldelen waarover onvoldoende duidelijkheid bestaat, en het terugplaatsen van aangepaste geveldelen.

Afhankelijk van de te kiezen oplossing kan het realiseren van een definitieve oplossing enkele weken tot enkele maanden gaan duren. De Hoftoren is vanaf vandaag door de Rijksgebouwendienst onder verscherpt toezicht geplaatst met het doel om reëel optredende risico's en onregelmatigheden aan de gevel van het gebouw snel op het spoor te komen en zonodig de gemeente te informeren zodat zij de haar noodzakelijk voorkomende maatregelen

Paraaf (p)SG

De directeur-generaal van de Rijksgebouwendienst

Politieke en bestuurlijke context

In maart van dit jaar zijn door de Tweede Kamer vragen gesteld over de Hoftoren.

Intra- en interdepartementale afstemming

Intensieve afstemming heeft plaatsgevonden met de gemeente Den Haag.

De directie ConcernCommunicatie is op de hoogte van de komende berichtgeving en heeft nauw overleg met de communicatieafdeling van de Rijksgebouwendienst.

103

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 23 oktober 2008 9:54

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Vraag en Antwoord Hoftoren

Bijlagen: Vraag en antwoord Hoftoren 20 oktober 08.doc

Beste [REDACTED]

bas is er vandaag niet. Heb jij nog iets gehoord over de vraag en antwoorden over de Hoftoren? Ik hoor heel graag of [REDACTED]

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Communicatieadviseur/woordvoerder Rijksgebouwendienst

[REDACTED]
Aanwezig op maandag, dinsdag, donderdag.
Afwisselend aanwezig op woensdag of vrijdag.

Vraag en antwoord Hoftoren 20 oktober 2008:

Wie zijn de betrokken partijen?:

Rgd, ING, Scheldebouw (kan die naam al wel worden genoemd ivn. schadeverhaal/juridische procedure?), gemeente Den Haag, OCW, Arcadis, HTM *behandel?*

Wat zijn nu de feiten?

Na diepgravend onderzoek door TNO, RGD en Scheldebouw is nu bekend geworden dat ook de tijdelijke voorzieningen, bij een windbelasting van 7 of hoger risico's met zich mee brengen. Het gaat dan om gebruikte materialen en verbindingen die zijn aangebracht om aluminiumgevel vast te zetten.

Wat is de rol van de Rgd?

Eigenaar, eerst aangesprokene *behandel?*

Wanneer heeft de Rgd dit pand gekocht?

September 2002, koop en aannemingsovereenkomst gesloten met de Hoftoren BV, zijnde ING *behandel?*

Heeft de Rgd onderzoek gedaan in september 2002 VOORDAT het gebouw werd aangekocht?

???

Zo nee, waarom niet?

??? *weglaten*

De mensen in het gebouw, wiens verantwoordelijkheid is dat?

???

De mensen buiten het gebouw, wiens verantwoordelijkheid is dat?

????

Welke oplossing is er nu gevonden?

De bouwer moet zorgen voor de structurele oplossing.

En

Als tussenoplossing wordt nu een monitoringsysteem (beeld- en geluidssensoren/lasertechniek) op de Hoftoren aangebracht om overlast bij het nemen van eventuele veiligheidsmaatregelen zo gering mogelijk te houden.

Waarom is er nog steeds geen structurele oplossing?

Door de bijzondere vorm van de Toren, moet bij hoge windsnelheden op bepaalde plekken, nu extra berekeningen gaan plaatsvinden?

Wat betekenen die berekeningen concreet?

??

Hoe lang duurt dat nog?

???

Waarom wordt er niet voor grovere maatregelen gekozen?

???

Waarom niet alle platen eraf?

???

Waarom niet de gevel afbreken?

???

Is het nu 100% veilig?

Ja tot en met windkracht 6 is het veilig. Bij windkracht 7 of hoger kunnen er veiligheidsmaatregelen worden genomen door de gemeente.

Kunt dat garanderen?

Garanties heb je nooit in het leven, maar de gemeente Den Haag zorgt er voor dat er tijdig maatregelen worden genomen

Wanneer hebt u de Canadezen verzocht om onderzoek te doen?

December 2007 is het besluit genomen om een windtunnelonderzoek uit te voeren, waardoor de constructie in de praktijk kon worden getest.

Waarom toen pas?

In december 2007 bleek pas dat bij het maken van het ontwerp er geen windtunnelonderzoek is gedaan.

Hoe kan dat nou?

Das is een goede vraag. Maar feit is dat er vergunning kon worden verleend zonder windtunnelonderzoek omdat daar toen nog geen verplichting toe bestond.

Vond u de eerdere onderzoeken niet betrouwbaar?

Ze riepen nieuwe vragen op dit niet waren beantwoord?

Waarom waren de vorige oplossingen, de tijdelijke versterkingen, niet goed?

De tijdelijke versterkingen blijken niet sterk genoeg. Het risico van loswaaiende gevelplaten blijkt nu een andere oorzaak te hebben dan aanvankelijk werd gedacht. We dachten dat het ging om een risico dat voortkwam uit het feit dat gevelplaten hingen in beddehaakconstructies die verder geen mechanische borging kende. Om een bevestigingsprobleem dus ging van een groot aantal loshangende gevelplaten. Dit risico is aangepakt door die platen in mei 2008 allemaal met schroeven en extra bevestigingsstrips vast

te maken; te fixeren. Er zijn nu geen loshangende platen meer. Probleem opgelost dacht iedereen.

Naar nu blijkt is fixatie van de platen bij lange na niet genoeg. De materialen die voor de gevel zijn gebruikt in combinatie met de bevestigingsmethode blijken niet te voldoen. De gevel blijkt in de manier waarop die is bedacht en aangebracht niet te voldoen aan de normen uit het bouwbesluit die daarvoor gelden én is volgens de **rekenregels** die daarvoor gelden niet bestand tegen de krachten die door de wind op de gevel kunnen worden uitgeoefend.

De omgeving heeft dus risico gelopen?

Tot windkracht 7 is het veilig.

Gaat u stappen ondernemen tegen die personen, nu het niet goed blijkt te zijn?

Ja

Wat voor stappen?

Wat je doet als je iets gekocht hebt wat niet lijkt te voldoen. Je doet een beroep op de garantie.

Is er NU direct gevaar voor de omgeving?

Nee, alleen bij windkracht 7 en hoger. Maar de gemeente zal dan maatregelen nemen

Waarom geen permanente afzetting totdat de structurele oplossing is aangebracht?

Is niet nodig want het eventuele risico doet zich alleen voor bij deze wind belasting, dus bij windkracht 7 of hoger.

Hoe betrouwbaar bent u? In september in een artikel in het AD staat dat het 100% veilig was, nu blijkt dat?

Wij hebben niet gezegd dat het 100% veilig is.

Staat wel in het artikel!

Wij hebben aangegeven dat er een tijdelijke voorziening is aangebracht tegen het risico op de mogelijkheid dat gevelplaten loskomen bij stormachtige wind. De Rgd initieerde steeds diepgravender onderzoek waardoor nu pas bekend is geworden dat er veel meer aan de hand is. De tijdelijke aanpassing voorziet er naar nu blijkt niet in. De tijdelijke versterkingen blijken niet sterk genoeg. Het probleem blijkt nu een andere oorzaak te hebben dan aanvankelijk werd gedacht en waarvoor oplossingen zijn aangebracht. We dachten dat het om een bevestigingsprobleem ging van een groot aantal loshangende gevelplaten. Die platen zijn in mei 2008 allemaal met schroeven en extra bevestigingsstrips gefixeerd. Er zijn nu geen loshangende platen meer. Probleem opgelost dacht iedereen.

Naar nu blijkt is fixatie van de platen bij lange na niet genoeg. De materialen die voor de gevel zijn gebruikt in combinatie met de bevestigingsmethode blijken niet te voldoen. De gevel blijkt in de manier waarop die is bedacht en aangebracht niet te voldoen aan de normen uit het bouwbesluit die daarvoor gelden én is volgens de **rekenregels** die daarvoor gelden niet bestand tegen de krachten die door de wind op de gevel kunnen worden uitgeoefend.

Wanneer wordt het gebied afgezet?

Dat is aan de Gemeente, maar eventueel bij windkracht 7 of hoger

Wie gaat bepalen of de omgeving wordt afgezet?

De gemeente

Welke straten worden afgezet?

Dat bepaalt de gemeente

Voor wie wordt het gebied afgezet?

Voor iedereen

Bij welke windkracht wordt het gebied afgezet?

Ook dat bepaalt de gemeente

Waarom niet bij windkracht 6?

Dan is er naar huidige inzichten geen risico. De krachten die dan op de platen, schroeven en haken komt, is te laag om ze kapot te maken.

Wat doet u met de weersvoorspelling van windkracht 6 met rukwinden naar windkracht 7?

Bij windkracht 6 zijn rukwinden naar 8 inbegrepen.

Hoe lang duurt het voordat de oplossing is aangebracht?

Weken

Waarom zo lang?

Eerst moet een steiger worden opgebouwd, voordat er gewerkt kan worden en die opbouw moet aan allerlei regels voldoen

Gaat u schadeclaims indienen?

Er loopt een arbitrage zaak Dat betekent dat wij schade op de in onze ogen verantwoordelijke partijen willen verhalen.

Verwacht u schadeclaims van HTM, NS of omliggende bedrijven?

Ja die zijn ook al binnen gekomen.

Wie gaat al deze kosten betalen?

Die worden gevoegd in de arbitrage

Hoe hoog zijn de kosten?

???????

De Rgd heeft het gebouw gekocht, is dat geen kat in de zak?

Wij denken niet in dat soort termen. De Rgd wil de zaak graag oplossen.

Is er een procedure opgestart tegen de voormalige eigenaar van het pand (ING)?

Ja

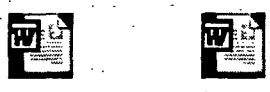
Wat wilt u met deze procedure bereiken?

Dat problemen worden opgelost.

204

Van: [redacted]@scheldebouw-heerlen.com]
Verzonden: vrijdag 24 oktober 2008 0:07
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@scheldebouw.com; [redacted]
Onderwerp: FW: Hoftoren

Bijlagen: Inspectie instructies .doc; Inspectie instructies .doc

Inspectie instructies.doc (49...
Inspectie instructies.doc (49...

Beste [redacted]

dank voor je mail en inspanning ons vrijdag in Den Haag te kunnen helpen.
Naast jullie 2 zullen er ook nog 2 andere personen van [redacted] aan de andere kant van het gebouw in een andere hangbak dezelfde werkzaamheden gaan uitvoeren.

In bijlage stuur ik je de werkinstructies en opdrachtnummer.

START AANMELDING is 09:00 uur bij de Receptie VROM in DEN HAAG , zie instructies.

Bel mij bij onduidelijkheden

groeten

[redacted]
Scheldebouw bv
Middelburg

mob [redacted]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@Scheldebouw.com]
Verzonden: do 23-10-2008 23:58
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: Fw: Hoftoren

-----Original Message-----

From: [redacted]
To: [redacted]
Sent: Thu Oct 23 15:44:38 2008
Subject: Hoftoren

Mijnheer [redacted]

Onderstaand vindt u ons e-mail adres.

De mensen die morgen de werkzaamheden gaan verrichten zijn: [redacted] en [redacted]

Betreft : Inspectie instructie voor De Hoftoren Leading edges te Den Haag

1. Belangrijke contactpersonen
2. Adres en meldingsprocedure
3. Opdracht, werk- en uitvoeringsomschrijving, opdrachtnummer
4. Acties bij afwijkende situaties
5. Benodigde eigen materialen
6. ~~Veiligheid~~
7. Afmelden
8. Rapportage

Ad 1- RGD [REDACTED] ([REDACTED]) tel [REDACTED] of [REDACTED]
RGD [REDACTED] ([REDACTED]) tel [REDACTED] of [REDACTED]

Scheldebouw [REDACTED] tel [REDACTED]
[REDACTED]@scheldebouw.com

Ad 2- Werkadres Hoftoren , Rijnstraat 8 2500 EZ Den Haag,
Aanmelding bij de centrale receptie in de hal van ministerie van VROM , jullie zijn al voor aangemeld voor de werkzaamheden dd. 24-10-2008.
Let op identificatie meenemen !!!
Starttijd aanmelding 09:00 uur , vragen naar [REDACTED]
Bel haar vooraf voor parkeer mogelijkheden en juiste omgang voor meenemen van de benodigde persoonlijke veiligheids voorzieningen.

Ad 3- Opdrachtnummer , vermelden op factuur en urenregistratie **22055 Hoftoren**
Werkzaamheden: Vanuit de hangbakken aan alle 4 de leadingedges, voorzover bereikbaar de volgende 3 punten uitvoeren:

1. Visuele controle van alle plaat hoeken (vooral alle grote platen) op inscheuring vanuit de omgeplooiden hoeken (4 per plaat). Ieder niveau bestaat uit een hogeplaat van 2600 mm en een 900 mm plaat erboven (totaal 3500mm). Lage toren is 100mtr hoog de andere 140 mtr hoog.
2. Fysieke controle of er schroeven zijn toegepast in de koppelvoeg aan een ~~verticale~~ verticale zijde van de plaat, enkel zichtbaar aan de buitenzijde van de leading edges, de andere zijde is ingehaakt . De plaat aan de binnenzijde is met een dubbel beddenhaaksysteem uitgevoerd zonder schroeven.
3. Door duw en of trek beweging controleren of de plaat hoeken (totaal platen) voldoende vast zitten op hun achterconstructie. Enige tolerantie van 3 mm is toelaatbaar.
4. Alle eventuele andere onvolkomenheden , fotograferen en melden inclusief positie en locatie . [REDACTED]

Ad4: **Acties bij afwijkingen :** [REDACTED] [REDACTED]

1. Bij zichtbare inscheuring op de voorzijde van de plaat, foto's nemen, locatie met marker op de plaathoek schrijven.

2. Met name de schroeven aan boven en onderzijde goed inspecteren op aanwezigheid en of deze niet los zitten. Let op, deze zitten dus enkel aan een bereikbare zijde van elke leading edge.
3. Bij te grote speling op de achterconstructie , markeren met stift locatie en foto's nemen.
4. Dit spreekt voor zich, aanduiden en melden.
5. **Onder geen beding platen verwijderen losmaken of anderszins tenzij na uitdrukkelijk telefonisch overleg met [REDACTED] !!!**

- Ad 5- Benodigde eigen materialen:
  - eigen persoonlijke veiligheids kleding en voorzieningen,
  - Goedgekeurde aanlijn harnessen met lijn, dienen 100 % te worden [REDACTED] ruil in de bakken. [REDACTED] [REDACTED]
  - [REDACTED] lig [REDACTED] schoenen, h [REDACTED] schoenen, a [REDACTED] [REDACTED]
  - Digitale camera , markerstift, notitie materiaal [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] gereedschap, bij gebruik geborgd aan de pols, geldend voor alle losse mate [REDACTED] die gebruikt worden en kunnen vallen.

-Ad 6 Veiligheid:

- Ten alle tijde 2 man in een hangbak
- Alle aanwijzingen van de RGD of door haar aangewezen personen [REDACTED]
- Altijd aangeliend ook tijdens in /uitstappen
- Exact opvolgen van de gebruiksinstructies van de glazenwas bakken, wordt door RGD verzorgd.
- Maximale eigen en derden veiligheid betrachten
- Bij instabiel weer, dreigend omweer, te veel wind > 5 Beaufort , stoppen
- Gebruikte voorzieningen in aangetroffen condities terug zetten

- Ad 7 Afmelden op de betreffende verdiepingen en recepties na terugkeer uit de hangbakken. Eigen materialen meenemen, alles schoon en gezekerd achter laten.

- Ad 8 Per mail ten laatste maandag as. een kort verslag aan [REDACTED] oe mailen met de foto's en eventuele opmerkingen lijst erbij.

Succes, werk veilig en secuur

Groeten
[REDACTED]

CC: [REDACTED] en [REDACTED]

Let op identificatie meenemen !!!

Betreft : Inspectie instructie voor De Hoftoren Leading edges te Den Haag:

1. Belangrijke contactpersonen
2. Adres en meldingsprocedure
3. Opdracht, werk- en uitvoeringsomschrijving, opdrachtnummer
4. Acties bij afwijkende situaties
5. Benodigde eigen materialen
6. Veiligheid
7. Afmelden
8. Rapportage

Ad 1- RGD [REDACTED] ([REDACTED]) tel [REDACTED] of [REDACTED]
RGD [REDACTED] ([REDACTED]) tel [REDACTED] of [REDACTED]

Scheldebouw [REDACTED] tel [REDACTED]
[REDACTED]@scheldebouw.com

Ad 2- Werkadres Hoftoren , Rijnstraat 8 2500 EZ Den Haag,
Aanmelding bij de centrale receptie in de hal van ministerie van VROM , jullie
zijn al voor aangemeld voor de werkzaamheden dd. 24-10-2008.

Let op identificatie meenemen !!!

Starttijd aanmelding 09:00 uur , vragen naar [REDACTED]

Bel haar vooraf voor parkeer mogelijkheden en juiste omgang voor meenemen
van de benodigde persoonlijke veiligheids voorzieningen.

Ad 3- Opdrachtnummer , vermelden op factuur en urenregistratie **22055 Hoftoren**
Werkzaamheden: Vanuit de hangbakken aan alle 4 de leadingedges, voorzover
bereikbaar de volgende 3 punten uitvoeren:

1. Visuele controle van alle plaathoeken (vooral alle grote platen) op
inscheuring vanuit de omgeplooiden hoeken (4 per plaat). Ieder niveau
bestaat uit een hogeplaat van 2600 mm en een 900 mm plaat erboven
(totaal 3500mm). Lage toren is 100mtr hoog de andere 140 mtr hoog.
2. Fysische controle of er schroeven zijn toegepast in de koppelvoeg aan een
[REDACTED] cale zijde van de plaat, enkel zichtbaar aan de buitenzijde van de
leading edges, de andere zijde is ingehaakt . De plaat aan de binnenzijde
is met een dubbel beddenhaaksysteem uitgevoerd zonder schroeven.
3. Door duw en of trek beweging controleren of de plaat hoeken (totaal
platen) voldoende vast zitten op hun achterconstructie. Enige tolerantie
van 3 mm is toelaatbaar.
4. Alle eventuele andere onvolkomenheden , fotograferen en melden
inclusief positie en locatie .

Ad4: **Acties bij afwijkingen :** [REDACTED] [REDACTED]

1. Bij zichtbare inscheuring op de voorzijde van de plaat, foto's nemen,
locatie met marker op de plaathoek schrijven.

2. Met name de schroeven aan boven en onderzijde goed inspecteren op aanwezigheid en of deze niet los zitten. Let op, deze zitten dus enkel aan een bereikbare zijde van elke leading edge.
3. Bij te grote speling op de achterconstructie , markeren met stift locatie en foto's nemen.
4. Dit spreekt voor zich, aanduiden en melden.
5. **Onder geen beding platen verwijderen losmaken of anderszins tenzij na uitdrukkelijk telefonisch overleg met [REDACTED] !!!**

- Ad 5- Benodigde eigen materialen:
  - eigen persoonlijke veiligheids kleding en voorzieningen,
  - Goedgekeurde aanlijn harnessen met lijn, dienen 100 % te worden gebruikt op de bakken. [REDACTED]
  - [REDACTED] high topschoenen, h[REDACTED] [REDACTED]
  - Digitale camera , markerstift, notitie materiaal
  - [REDACTED] locatie a[REDACTED] gereedschap, bij gebruik geborgd aan de pols, geldend voor alle losse materialen die gebruikt worden en kunnen vallen.

-Ad 6 Veiligheid:

- Ten alle tijde 2 man in een hangbak
- Alle aanwijzingen van de RGD of door haar aangewezen personen [REDACTED]
- Altijd aangeliend ook tijdens in /uitstappen
- Exact opvolgen van de gebruiksinstructies van de glazenwas bakken, wordt door RGD verzorgd.
- Maximale eigen en derden veiligheid betrachten
- Bij instabiel weer, dreigend omweer, te veel wind > 5 Beaufort , stoppen
- Gebruikte voorzieningen in aangetroffen condities terug zetten

- Ad 7 Afmelden op de betreffende verdiepingen en recepties na terugkeer uit de hangbakken. Eigen materialen meenemen, alles schoon en gezeurd achter laten.

- Ad 8 Per mail ten laatste maandag as. een kort verslag aan [REDACTED] toe mailen met de foto's en eventuele opmerkingen lijst erbij.

Succes, werk veilig en secuur

Groeten
Reinoud

CC : [REDACTED] en [REDACTED]

Let op identificatie meenemen !!!

Van: [redacted]@Scheldebouw.com]
Verzonden: vrijdag 24 oktober 2008 13:40
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@scheldebouw-heerlen.com
Onderwerp: Werkafpraak fysieke monitoring vanaf heden

Beste [redacted]

In aansluiting op ons telefoongesprek van hedenmorgen en constructieve besprekingen met jullie en TNO gisteren, bevestigen wij je hierbij de in het kader van de gezamenlijke monitoring van de Hoftoren door de RGD en Scheldebouw gemaakte werkafpraak.

Scheldebouw staat de komende periode standby gedurende 24 uur en 7 dagen per week. Van de zijde van Scheldebouw zullen ondergetekende en/of de heer [redacted] in geval van dreigende calamiteiten terstond afreizen naar Den Haag. Van de zijde van de RGD staan uw medewerkers [redacted] en [redacted] op dezelfde wijze standby. Vanwege onze aanreistijd zullen de RGD medewerkers in ieder geval gelijk ter plaatse gaan in afwachting van onze komst, waarna wij gezamenlijk een beslissing zullen nemen in het kader van mate en tijdsduur van de verdere monitoring.

Scheldebouw is bezig om actuele informatie van het KNMI te verkrijgen, deze voortdurend te analyseren en verwerken, zodat zoveel als mogelijk een actuele status over het weer en weersverwachtingen beschikbaar is. Voorts kan die informatie dienen voor het in overleg met RGD, TNO en Canadese Windunnelonderzoekers gemaakte rekenmodel te voeden. Die informatie deelt Scheldebouw vanzelfsprekend ook met U.

Wij gaan er vanuit de met u gemaakte werkafpraak hiermede juist te hebben weergegeven.

Hoogachtend,

Scheldebouw b.v.

Mobielnr [redacted]

CC: [redacted]

[redacted] mobielnr [redacted]

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@Scheldebouw.com]
Verzonden: maandag 27 oktober 2008 10:31
Aan: [REDACTED]@acvbeveiligingen.nl
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Test met camera's voro monitoring hedenmiddag

Hallo [REDACTED]

zoals reeds aangemeld het volgende:

Hedenmiddag 27-10-2008 om ca 15:30 uur zal de heer [REDACTED] van het bedrijf ACV beveiligingen met zijn auto en materialen bij de leading edges aan de Rijnstraat staan.

Er zal een korte proef worden genomen met een camera en "live"beelden via een laptop om te zien hoe het werkt, hoeveel camera's noodzakelijk zijn etc.

Ik doe mijn best om daar zelf aanwezig te zijn maar verzoek een van jullie of beiden om erbij te zijn en het zelf te zien .

Telefoon mobiel van [REDACTED] is [REDACTED]

Informeren jullie indien dit noodzakelijk is ook de beveiliging dat wij/jullie daar iets aan het doen zijn !! De noodzaak kunnen jullie zelf het beste inschatten

Tot heden middag

Groeten

[REDACTED]
Scheldebouw bv

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

207

Van: [redacted]@Scheldebouw.com]
Verzonden: maandag 27 oktober 2008 10:32
Aan: [redacted]
CC: [redacted] (E-mail)
Onderwerp: RE: Test met camera's voro monitoring hedenmiddag

sorry het e-mail adres van [redacted] was onjuist deze keer met het juiste

grtn
[redacted]

> -----Original Message-----

> From: [redacted]
 > Sent: maandag 27 oktober 2008 10:31
 > To: [redacted] (E-mail); [redacted] (E-mail); [redacted]@acvbeveiligingen.nl
 > Cc: [redacted] (E-mail); [redacted] (E-mail)
 > Subject: Test met camera's voro monitoring hedenmiddag

> Hallo [redacted]

> zoals reeds aangemeld het volgende:

> Hedenmiddag 27-10-2008 om ca 15:30 uur zal de heer [redacted] van het bedrijf ACV beveiligingen met zijn auto en materialen bij de leading edges aan de Rijnstraat staan.

> Er zal een korte proef worden genomen met een camera en "live"beelden via een laptop om te zien hoe het werkt, hoeveel camera's noodzakelijk zijn etc.

> Ik doe mijn best om daar zelf aanwezig te zijn maar verzoek een van jullie of beiden om erbij te zijn en het zelf te zien .

> Telefoon mobiel van [redacted] is [redacted]

> Informeren jullie indien dit noodzakelijk is ook de beveiliging dat
 > wij/jullie daar iets aan het doen zijn !! De noodzaak kunnen jullie
 > zelf het beste inschatten

> Tot heden middag

> Groeten

> [redacted]
 > Scheldebouw bv

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

208

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@Scheldebouw.com]
Verzonden: maandag 27 oktober 2008 10:36
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Test met camera's voro monitoring hedenmiddag

Jein !!

Ik bel je zometeen uit de auto om even bij te praten.
Ik zal de aanbieding met de opzet even doorsturen aan jou dan zie je wat ze nu hebben voorgesteld

[REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@minvrom.nl]
Sent: maandag 27 oktober 2008 10:34
To: [REDACTED]
Subject: RE: Test met camera's voro monitoring hedenmiddag

Hallo [REDACTED]

Akkoord. Wij zullen om 15.30 uur [REDACTED] bij de leading edge opvangen.

Heb ik nog even een andere vraag. Willen jullie nog steeds een internetaansluiting hebben in de Hoftoren voor het uitlezen van de monitoring?

Mvg.

[REDACTED]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@Scheldebouw.com]
Verzonden: maandag 27 oktober 2008 10:31
Aan: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@acvbeveiligingen.nl]
CC: [REDACTED] (E-mail)
Onderwerp: Test met camera's voro monitoring hedenmiddag

Hallo [REDACTED]

zoals reeds aangemeld het volgende:

Hedenmiddag 27-10-2008 om ca 15:30 uur zal de heer [REDACTED] van het bedrijf ACV beveiligingen met zijn auto en materialen bij de leading edges aan de Rijnstraat staan.

Er zal een korte proef worden genomen met een camera en "live"beelden via een laptop om te zien hoe het werkt, hoeveel camera's noodzakelijk zijn etc.

Ik doe mijn best om daar zelf aanwezig te zijn maar verzoek een van jullie of beiden om erbij te zijn en het zelf te zien .

Telefoon mobiel van [REDACTED] is [REDACTED]

Informeren jullie indien dit noodzakelijk is ook de beveiliging dat wij/jullie daar iets aan het doen zijn !! De noodzaak kunnen jullie zelf het beste inschatten

Tot heden middag

Groeten

209

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@Scheldebouw.com]

Verzonden: dinsdag 28 oktober 2008 15:50

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Inspectie leading edge

HAI [REDACTED]

Zoeven bericht van [REDACTED] gehad zij hebben de inspectie afgerond ik krijg verslag en breng aan jullie verslag uit van beide inspecties.

De gevelalpinisten staan inderdaad in optie maar zouden 2 zaken tegelijk gaan uitvoeren voor ons. Dit loopt voor morgen spaak, voor donderdag heb ik ze ingepland staan voor proefmontage, voor vrijdag en mogelijk zaterdag ga ik ze reserveren voor de inspectie van de kopse kanten van de leading edges.

Ijja neemt voor aanmelding en voorbereidingen op het dak voor as donderdagmorgen 30-10-2008 contact met je op

Groeten
[REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@minvrom.nl]

Sent: dinsdag 28 oktober 2008 15:44

To: [REDACTED]

Subject: Inspectie leading edge

Hallo [REDACTED]

Kun jij bevestigen dat de inspectie van de leading edge hoogbouw vandaag is afgerond?

Ik heb geen contact gehad met [REDACTED] en ben wel benieuwd.

Daarnaast zei [REDACTED] dat de gevelalpinisten de kopse kanten van de leading edges zouden inspecteren. Weet jij misschien wanneer dit op de planning staat?

Groeten, [REDACTED]

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

210

[REDACTED]
Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 28 oktober 2008 16:47

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Inspectie afgerond

Hallo [REDACTED]

Ik heb van [REDACTED] te horen gekregen dat de inspectie aan de leading edge hoogbouw is afgerond. De abseilers worden vrijdag en zaterdag gereserveerd om de kopse kanten van de leading edges te inspecteren.

Mvg.
[REDACTED]

redacted

redacted

redacted

redacted

redacted

redacted

redacted

211

Van: [redacted]@minocw.nl
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 12:28
Aan: [redacted]@minocw.nl
CC: [redacted]@minocw.nl; [redacted]@minocw.nl
Onderwerp: FW: Sleutel steiger

Beste collega Trigion,

Op verzoek van de RGD > graag een sleutel, van een te stallen hoogwerker, in ontvangst nemen morgen tussen 07.00 en 07.30 uur.

Als dit een bezwaar opleverd > dan één van de medewerkers van WPI bellen zodat zij deze in ontvangst kunnen nemen. Wij zijn vanaf 7.15 uur aanwezig.

Alvast dank en groet,

[redacted]
CO/UTV/WPI

* +31-70-[redacted]
* +31-70-[redacted]
* [redacted]@minocw.nl

Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap Rijnstraat 50 Postbus 16375/IPC 5305 2500 BJ DEN HAAG

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@minvrom.nl]
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 11:26
Aan: [redacted]
Onderwerp: Sleutel steiger

Beste [redacted] en [redacted]

Morgen wordt tussen zeven en half acht een steiger gebracht door skywork voor een test die wij willen uitvoeren. Zij zouden graag de sleutel van de steiger willen afgeven bij de balie aan de rijnbstraat, aangezien ikzelf dan nog nit aanwezig ben om hem in ontvangst te nemen. Vorige keer wilde de beveiliging de sleutel neit aannemem, ik had het toen ook niet aangemeld. Zouden jullie an de beveiliging willen vragen of ze de sleutel morgen we'll in ontvangst willen nemen. Alvast bedankt.

Groeten [redacted]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

212

[Redacted]

Van: [Redacted]

Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 13:28

Aan: [Redacted]

CC: [Redacted]

Onderwerp: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted]

Morgenochtend 8 uur worden de oplossingsrichtingen voorgelegd, is er al een "sneak preview" beschikbaar zodat ik morgen al een eerste indruk in kan brengen?

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: 070- [Redacted]
Mobiel: 06 - [Redacted]
Fax: 070 - [Redacted]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

213

[Redacted]
Van: [Redacted] @Scheldebouw.com]
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 14:17
Aan: [Redacted]
Onderwerp: Re: Af te zetten gebied

Misschien dubbel of vooruitlopend op [Redacted].
Afzetten bij start werkzaamheden kan. Er wordt echter s'ochtends een verrijdbare hoogwerker gebracht die naast de binnen edge even wordt gestald.
Hekken lijkt mij wat veel van het goede, pionnen met lint ertussen kunnen volstaan tenzij [Redacted] een volledig ander beeld heeft.

Tot morgen
Grtn
[Redacted]

-----Original Message-----

From: [Redacted]
To: [Redacted]
CC: [Redacted]
Sent: Wed Oct 29 13:26:07 2008
Subject: Af te zetten gebied

Hallo [Redacted]

Kun jij op de door mij gestuurde tekening (vanmorgen) aangeven welk gebied je afgezet wilt hebben. Ik moet namelijk ook rekening houden met de inrit van de parkeerplaatsen van de Rabobank. Dus het gebruik van linten wordt wat lastig. Wel kan ik misschien die hekken neer laten zetten. Of kan het gebied ook worden afgezet op het moment van de proef?
Graag even afstemmen.

Groeten, [Redacted]

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus, worm and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus, worm or trojan program or any other malicious program.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

214

[Redacted]
[Redacted]
Van: [Redacted]@Scheldebouw.com
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 14:38
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: Re: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted]

Ik antwoord maar even vooruit op [Redacted] of [Redacted].
Mij is enkel bekend dat de RGD voor morgen een samenkomst heeft staan voor een update met diverse betrokkenen, onder het genot van een zacht gekookt eitje..
Het voorleggen van de oplossingsrichtingen is volgens mij iets wat wij aan [Redacted] moeten voorleggen inclusief alle pro,s en contra's. Lijkt het jou oppertuun omdat morgen vooraf al met de gemeente te bespreken vooraf aan de DG en of minister ?? Laat mij dit nog even weten voordat wij morgen in overleg zitten !!

Doordat alles momenteel en tegelijk maar ook "in een redelijk sportief ananbole tempo" gaat en ontwikkelt zijn er nog vele beslissingsmomenten die nog moeten vallen en direct daarna opvolging behoeven in de vorm van uitvoering, overleg of opzet van teken- en of berekenwerk.

Helaas heb ik niet meer sneak preview dan de gesprekken en idee"en die wij jl week bij de Leading edge Rijnstraat hebben besproken. Eind van de dag kan ik je mogelijk meer info geven omtrent de acceptatie van onze berekeningswijze door TNO

Bel mij als je iets meer wenst te weten
Grtn

[Redacted]
Scheldebouw bv

-----Original Message-----

From: [Redacted]
To: [Redacted]
CC: [Redacted]
Sent: Wed Oct 29 13:28:25 2008
Subject: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted]

Morgenochtend 8 uur worden de oplossingsrichtingen voorgelegd, is er al een "sneak preview" beschikbaar zodat ik morgen al een eerste indruk in kan brengen?

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
[Redacted]

Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [Redacted]
Mobiel: [Redacted]
Fax: [Redacted]

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it

[Redacted]
Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 15:15
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: RE: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted]

Ik ben vooral erg benieuwd naar wat er gaat komen.
En ik hoop van harte dat er iets is voorgelegd wordt dat de toets der kritiek zal blijken te kunnen weerstaan, evenals de windbelasting :-)

Met vriendelijke groet,
[Redacted]

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [Redacted] [mailto:[Redacted]@Scheldebouw.com]
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 14:38
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: Re: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted]

Ik antwoord maar even vooruit op [Redacted] of [Redacted]
Mij is enkel bekend dat de RGD voor morgen een samenkomst heeft staan voor een update met diverse betrokkenen, onder het genot van een zacht gekookt eitje..
Het voorleggen van de oplossingsrichtingen is volgens mij iets wat wij aan [Redacted] moeten voorleggen inclusief alle pro,s en contra's. Lijkt het jou oppertuun omdat morgen vooraf al met de gemeente te bespreken vooraf aan de DG en of minister ?? Laat mij dit nog even weten voordat wij morgen in overleg zitten !!

Doordat alles momenteel en tegelijk maar ook "in een redelijk sportief ananbole tempo" gaat en ontwikkelt zijn er nog vele beslissingsmomenten die nog moeten vallen en direct daarna opvolging behoeven in de vorm van uitvoering, overleg of opzet van teken- en of berekenwerk.

Helaas heb ik niet meer sneak preview dan de gesprekken en idee"en die wij jl week bij de Leading edge Rijnstraat hebben besproken. Eind van de dag kan ik je mogelijk meer info geven omtrent de acceptatie van onze berekeningswijze door TNO

Bel mij als je iets meer wenst te weten
Grtn

[Redacted]
Scheldebouw bv

-----Original Message-----
From: [Redacted]
To: [Redacted]
CC: [Redacted]
Sent: Wed Oct 29 13:28:25 2008
Subject: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted]

Morgenochtend 8 uur worden de oplossingsrichtingen voorgelegd, is er al een "sneak preview" beschikbaar zodat ik morgen al een eerste indruk in kan brengen?

Met vriendelijke groet,

191091 15V A003

[REDACTED]
Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [REDACTED]
Mobiel: [REDACTED]
Fax: [REDACTED]

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the [REDACTED], or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
k
21/10
Van: [REDACTED]@scheldebouw.com]
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 15:03
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Af te zetten gebied.

Bijlagen: 2881_001.pdf

2881_001.pdf (122 KB)

Hierbij het afzettingsgebied ge-high-light voor de werkzaamheden van morgen. Zoals door reinoud is aangegeven lijkt het mij niet nodig om met hekken te werken maar volstaat pionnen. Het zou alleen kunnen zijn dat dit niet kan ivm de rabobank, maar ik denk dat jij een beter inzicht cq contacten hebt om dit te kunnen beoordelen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
+31 [REDACTED] tel office
+31 [REDACTED] fax office
+31 [REDACTED] mobile

-----Original Message-----

From: [REDACTED]
Sent: Wednesday, October 29, 2008 2:17 PM
To: [REDACTED]@minvrom.nl'; [REDACTED]
Subject: Re: Af te zetten gebied

[REDACTED]
Misschien dubbel of vooruitlopend op [REDACTED]
Afzetten bij start werkzaamheden kan. Er wordt echter s'ochtends een verrijdbare hoogwerker gebracht die naast de binnen edge even wordt gestald.

Hekken lijkt mij wat veel van het goede, pionnen met lint ertussen kunnen volstaan tenzij [REDACTED] een volledig ander beeld heeft

Tot morgen
Grtn
[REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED]
To: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Sent: Wed Oct 29 13:26:07 2008
Subject: Af te zetten gebied.

Hallo [REDACTED]

Kun jij op de door mij gestuurde tekening (vanmorgen) aangeven welk gebied je afgezet wilt hebben. Ik moet namelijk ook rekening houden met de inrit van de parkeerplaatsen van de Rabobank. Dus het gebruik van linten wordt wat lastig. Wel kan ik misschien die hekken neer laten zetten. Of kan het gebied ook worden afgezet op het moment van de proef?
Graag even afstemmen.

Groeten, [REDACTED]

[REDACTED]

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you should not disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

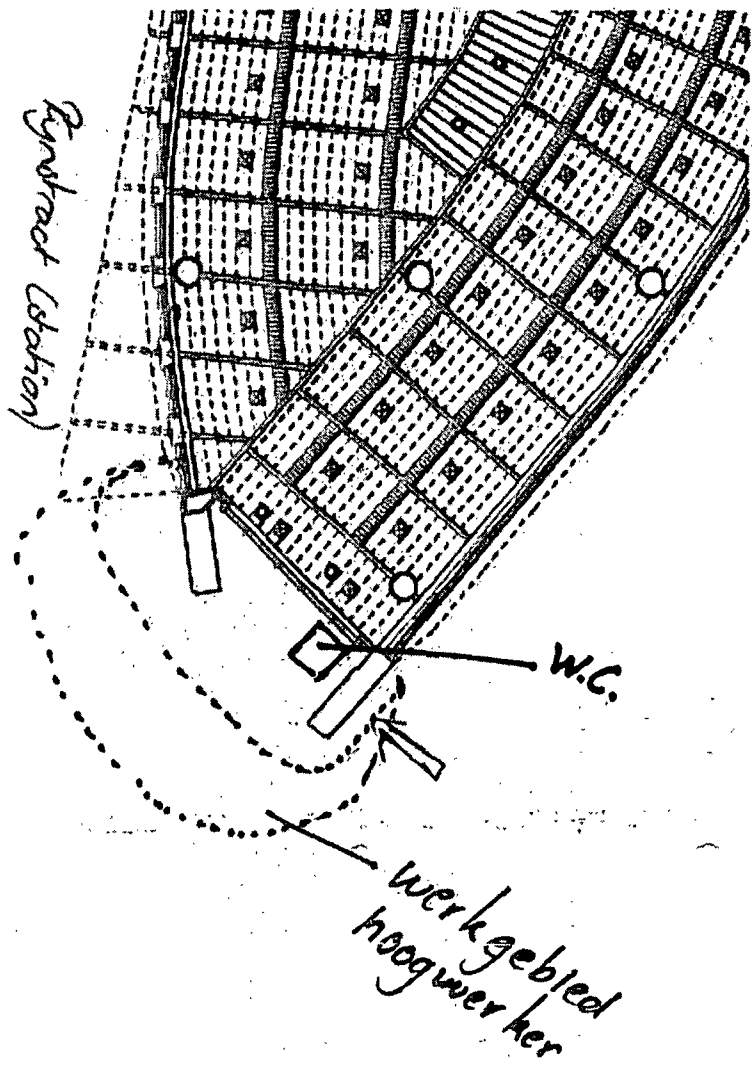
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

101

217

[Redacted]
Van: [Redacted]@Scheldebouw.com]
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 15:59
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: Re: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Oke [Redacted]

Ik begrijp je insteek en ben daar blij mee.
Jij hoort van ons zodra wij meer weten.
Grtn

-----Original Message-----

From: [Redacted]
To: [Redacted]
CC: [Redacted]
Sent: Wed Oct 29 15:14:38 2008
Subject: RE: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted]

Ik ben vooral erg benieuwd naar wat er gaat komen.
En ik hoop van harte dat er iets is voorgelegd wordt dat de toets der kritiek zal blijken te kunnen weerstaan,
evenals de windbelasting ;-)

Met vriendelijke groet,
[Redacted]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [Redacted] [mailto:[Redacted]@Scheldebouw.com]
Verzonden: woensdag 29 oktober 2008 14:38
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: Re: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [Redacted],

Ik antwoord maar even vooruit op [Redacted] of [Redacted].
Mij is enkel bekend dat de RGD voor morgen een samenkomst heeft staan voor een update met diverse
betrokkenen, onder het genot van een zacht gekookt eitje..
Het voorleggen van de oplossingsrichtingen is volgens mij iets wat wij aan [Redacted] moeten voorleggen inclusief alle
pro,s en contra's. Lijkt het jou oppertuun omdat morgen vooraf al met de gemeente te bespreken vooraf aan de
DG en of minister ?? Laat mij dit nog even weten voordat wij morgen in overleg zitten !!

Doordat alles momenteel en tegelijk maar ook "in een redelijk sportief ananbole tempo" gaat en ontwikkelt zijn
er nog vele beslissingsmomenten die nog moeten vallen en direct daarna opvolging behoeven in de vorm van
uitvoering, overleg of opzet van teken- en of berekenwerk.

Helaas heb ik niet meer sneak preview dan de gesprekken en idee"en die wij jl week bij de Leading edge
Rijnstraat hebben besproken. Eind van de dag kan ik je mogelijk meer info geven omtrent de acceptatie van
onze berekeningswijze door TNO

Bel mij als je iets meer wenst te weten
Grtn

[REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED]
To: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Sent: Wed Oct 29 13:28:25 2008
Subject: Hoftoren Oplossingsrichtingen

Beste [REDACTED]

Morgenochtend 8 uur worden de oplossingsrichtingen voorgelegd, is er al een "sneak preview" beschikbaar zodat ik morgen al een eerste indruk in kan brengen?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Rijksgebouwendienst
Advies & Architecten
Postbus 20952, 2500 EZ 's-Gravenhage
Interne postcode 440

Telefoon: [REDACTED]
Mobiel: [REDACTED]
Fax: [REDACTED]

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

Disclaimer:

This email transmission is privileged, confidential and intended solely for the person or organisation to which it is addressed. If you are not the intended recipient, you must not copy, distribute or disseminate the information, or take any action in reliance of it. If you have received this message in error please notify Scheldebouw immediately at postmaster@scheldebouw.com.

All transmissions passing through our mail gateway are checked for virus-, worm- and trojan programs but we strongly recommend that you check all transmissions using your own scanning software as Scheldebouw will not take responsibility for any damage caused as result of a virus-, worm- or trojan program or any other malicious program.

[REDACTED]